

מלדה טספהוני אסיאס Malede Tesfahunie Esayas

00:00:02:04 00:00:00:13
מלדה טספהוני,

00:00:04:06 00:00:02:16
בנה של טספהוני אסיאס.

00:00:06:21 00:00:04:18
לאימא שלי קוראים
סרנאי טייזה.

00:00:10:21 00:00:08:03
לאבא שלי קוראים
טספהוני אסיאס.

00:00:16:19 00:00:12:17
לסבתא שלי קוראים
מברט קאסיי.

00:00:19:24 00:00:18:01
היא אימא של אבא שלי.

00:00:22:23 00:00:20:13
ולאימא של אימא שלי קוראים

00:00:26:01 00:00:23:15
אסטוואה אמרא טאספיי.

00:00:33:11 00:00:31:22
עד כאן, לגבי ההורים שלי.

00:00:34:19 00:00:33:19
איפה נולדת?

00:00:40:00 00:00:35:03
נודלתי בוולקאית,
בתת מחוז אזורה.

00:00:47:01 00:00:43:07
אימא שלי נולדה
במקום ששמו סולל.

00:00:48:18 00:00:47:18
זה לגבי אימא שלי.

00:00:52:23 00:00:48:22
אבל כל המשפחה מצד אבא שלי
הגיעו מוואפארגף בוולקאית.

00:00:58:20 00:00:57:08
ואיפה אתה נולדת?

00:01:02:05 00:00:59:04
נולדתי במקום בשם אוורה.
זה תת מחוז בוולקאית.

00:01:04:03 00:01:02:12
קוראים למקום
אוורה עדי שוק'דה.

00:01:08:13 00:01:04:17
השם קצת שונה,
אבל זה בתוך וולקאית.

00:01:13:22 00:01:10:14
בזמן שנולדת,

00:01:16:03 00:01:14:08
מי המבוגרים שהיו שם?

00:01:21:10 00:01:17:03
דודים שלי, סבא שלי
אמרה טספאי,

00:01:25:21 00:01:22:13
איזי סיימו, קרובי משפחה
כמו יצחק אייזיה,

00:01:32:18 00:01:27:05
פרדה אייזי, דנק' אייזי,
תוודאצ' אייזי,

00:01:37:00 00:01:34:14
ודודות שלי, למשל

00:01:42:16 00:01:38:08
אמשיי אייזי גם היו שם.

00:01:51:07 00:01:45:05
איך היית עוזר למשפחה שלך?

00:01:54:06 00:01:51:11
בחקלאות.
זה מה שהיה פעם.

00:02:01:04 00:01:54:24
גדלתי כרועה צאן,
מגיל קטן הייתי שומר על פרות.

00:02:03:22 00:02:01:18
כשגדלתי קצת,
התחלתי לעזור בחקלאות.

00:02:08:18 00:02:04:00
התחלתי לחרוש ולעזור להורים שלי
בכל מה שהיו צריכים בחקלאות.

00:02:14:18 00:02:10:00
לאחי הגדול קוראים ירגה טספהון.
והייתי עוזר גם לו בחקלאות.

00:02:22:03 00:02:17:02
היה לך קשה לעבוד
בעבודות האלו בגיל קטן?

00:02:28:22 00:02:23:03
זה כל מה שהכרנו פעם.
לעבוד מגיל קטן היה טבעי בשבילנו.

00:02:32:04 00:02:29:10
וגם הייתי ילד טוב וחכם.

00:02:36:01 00:02:33:10
אני, אח שלי ואבא שלי
היינו עובדים בחקלאות ביחד.

00:02:38:24 00:02:36:02
הוא היה הבכור.

00:02:45:14 00:02:39:05
עד שהתחלתי לחרוש בעצמי,
הייתי עוזר לאח שלי ולהורים שלי,

00:02:49:10 00:02:46:11
ועם הזמן התחלתי לחרוש.

00:02:55:22 00:02:49:23
כלומר, התחלת לחרוש
בגיל ההתבגרות?

00:02:58:16 00:02:56:16
מגיל קטן הייתי בחקלאות.

00:03:05:22 00:02:58:24
בהתחלה הייתי עוזר למשפחה שלי,
עשיתי עבודות קטנות ושמרתי על חיות.

00:03:11:09 00:03:06:14
עם הזמן התחלתי להכיר ולהבין

עוד עבודות ולעבוד והשתפר.

00:03:14:02 00:03:12:22
ולקצור יבולים.

00:03:15:24 00:03:14:15
כך גדלנו.

00:03:22:18 00:03:17:02
זזה לא היה לך קשה?

00:03:25:20 00:03:22:23
זו הייתה הנורמה באותה תקופה,
לכן זה לא היה קשה.

00:03:27:20 00:03:26:06
כשהיו מכריזים וופארה,

00:03:33:13 00:03:28:08
היינו יוצאים לשטחי חקלאות
והיינו עובדים שם ביחד.

00:03:36:01 00:03:33:22
כל הזמן היינו ביחד,
זה היה טוב.

00:03:41:05 00:03:36:16
באיזה גיל התחלת לעבוד?

00:03:47:23 00:03:42:06
אני לא כל כך בטוח, אבל מגיל 6
או 7 כבר היינו מתחילים לעזור קצת.

00:03:51:02 00:03:48:13
לא כמו הילדים בארץ.

00:03:55:12 00:03:52:01
כבר מגיל קטן היינו לוקחים אחריות.
היינו שומרים על הפרות,

00:03:59:08 00:03:55:24
היינו עוזרים לאנשים מבוגרים,

00:04:05:05 00:04:00:07
היינו לוקחים אוכל לשדות,
כדי שהחקלאים יכלו לאכול.

00:04:10:13 00:04:06:06
השדות לא היו
רחוקים מהבתים.

00:04:16:11 00:04:10:24
כשגדלנו קצת,
התחלתנו להצטרף אליהם.

00:04:20:17 00:04:16:24
אנחנו נחזור לזה יותר מאוחר.
אמרת שכשהיית ילד,

00:04:27:08 00:04:22:14
היית מתלווה
לגדולים ממך ועוזר.

00:04:30:18 00:04:27:12
זה היה בעיקר עם ההורים שלי.
- כן, כמובן.

00:04:35:11 00:04:30:24
לא עבדתי במקומות שלא הכרתי.
עזרתי עד שהתחלתי לצבור ניסיון.

00:04:41:10 00:04:35:22
אבל אני, הורים שלי ואחים שלי
תמיד היינו ביחד עד שהגענו לפה.

00:04:49:00 00:04:42:00
עבדנו ביחד כל הזמן ועזרנו
זה לזה ואני הייתי איתם תמיד,

00:04:51:16 00:04:49:15
עזרתי בכל מה שהיו צריכים.

00:04:58:18 00:04:51:18
והם תמיד היו מעודדים אותי.
וכשהתחלתי להתבגר, התחלתי לחרוש.

00:05:01:15 00:04:59:04
למדתי גם לזרוע וכו'.

00:05:06:23 00:05:02:00
בוא נחזור רגע אחורה.
כשהיית ילד,

00:05:11:20 00:05:07:17
באיזה עבודות היית עובד
מהבוקר עד הערב?

00:05:19:05 00:05:12:05
תספר לנו בקצרה בבקשה.

00:05:23:02 00:05:20:03

אבא שלי...
- כשהיית ילד קטן.

00:05:29:02 00:05:23:16

בעיקר בחקלאות, אבל אבי
עסק גם בעבודות ברזל.

00:05:33:03 00:05:29:18

הוא היה מכין כלים לחקלאות
כמו מחרשה, מציהיה וגזומו.

00:05:39:02 00:05:33:15

הוא היה עושה את כל הכלים
שהיו דרושים בתקופה הזו.

00:05:40:10 00:05:39:14

מי?

00:05:41:07 00:05:40:11

אבא שלי.

00:05:42:22 00:05:41:16

ובמה אתה היית עובד?

00:05:45:09 00:05:43:03

בתור ילד הייתי עוזר לו.

00:05:46:17 00:05:45:15

איך היית עוזר לו?

00:05:50:20 00:05:46:20

לדוגמא, היה כלי שקראו לו מנפח
והתפקיד שלי היה לנפח אותו כל פעם.

00:05:52:05 00:05:51:00

איך היית עושה את זה?

00:05:58:00 00:05:52:09

יש חלק בכלי שמכונה מנפע
שבעזרתו ניתן לשאוב אש.

00:06:01:06 00:05:58:19

אין לי מושג מה זה.

00:06:04:04 00:06:01:07

אז אני אסביר לך.

00:06:05:17 00:06:04:05

אני לא מבין בזה בכלל.

00:06:10:16 00:06:06:05
הייתי...

- תסביר לי בבקשה במפורט.

00:06:14:24 00:06:11:03
כל התעסוקה הייתה סביב ברזל.

00:06:22:14 00:06:15:14
ח'סה, גוזמו, צ'וח'רו,
מחרשה בשביל שוורים שחורשים.

00:06:30:06 00:06:24:00
ביתא ישראל היו עוסקים
הרבה בעבודות ברזל.

00:06:35:05 00:06:30:18
וגם אבא שלי עסק בזה.

00:06:38:24 00:06:36:20
התפקיד שלי היה לנפח לו.
(כדי להגביר את העוצמה של להבה)

00:06:40:06 00:06:39:07
איך עושים את זה?

00:06:42:02 00:06:40:12
יש דבר שנקרא פח'ם,

00:06:47:21 00:06:42:16
ועם כלי שנקרא לוק'וט'ה
מנפחים את הפח'ם בצורה כזאת.

00:06:49:23 00:06:48:05
לאחר מכן

00:06:55:14 00:06:50:06
מניחים את הכלי בתוך הלהבה,

00:06:57:07 00:06:55:23
ותוך כדי הייתי עוזר עם המנפח.

00:07:00:11 00:06:57:18
אחרי שהברזל רותח והופך לאדום,

00:07:04:07 00:07:00:23
הוא היה מוציא את זה עם פלייר.

00:07:06:17 00:07:05:04
אם הכלי לא כבד מדי,

00:07:09:18 00:07:06:23
הוא היה פועל לבד, כאשר ביד אחת
הוא אוחז את הפטיש ובשנייה את הכלי.

00:07:12:19 00:07:10:04
אבל אם זה מחרשה או מח'צה,

00:07:14:19 00:07:13:02
אז מישהו אחר היה על הפטיש.

00:07:19:03 00:07:15:13
נגיד יש מתכת בתוך להבה,

00:07:23:23 00:07:20:09
מוצאים את המתכת ומנחים אותה ואז
מכים במתכת כדי לעצב אותה בצורה.

00:07:25:17 00:07:24:08
זה פטיש גדול.

00:07:27:24 00:07:26:14
אבל לא תמיד,

00:07:33:22 00:07:29:01
אם זו מחרשה קטנה,
משתמשים בפטיש יחסית קטן.

00:07:38:23 00:07:34:13
כמה אנשים צריך
בשביל עבודה כזו?

00:07:41:06 00:07:39:07
אם אין ברירה, בן אדם אחד
יכול לעשות זה לבד.

00:07:42:11 00:07:41:06
אבל עדיף שיהיו שני אנשים...

00:07:45:11 00:07:43:13
אחד מנפח...
- נכון.

00:07:49:22 00:07:45:18
והשני עושה את העבודה העיקרית.
הוא משתמש הרבה בפלייר.

00:07:53:20 00:07:50:08
שחכתי איך אומרים
גוט'ט בעברית...

00:07:55:24 00:07:54:04
גוט'ט זה פלייר.

00:07:59:04 00:07:56:14
זה פלייר, אבל גדול.

00:08:01:05 00:07:59:08
בכל מקרה, הוא מחזיק עם זה.

00:08:06:17 00:08:01:16
הראשון מנפח והשני מחזיק עם הפלייר.
- השני מכה עם הפטיש.

00:08:12:05 00:08:08:02
אם זה גדול,
אפשר גם להכות בפטיש בתורות.

00:08:19:06 00:08:12:07
אם מכינים מחרשה,
בדרך כלל עושים את זה בתורות.

00:08:26:18 00:08:20:11
אם זה כלי גדול,
מומלץ לעשות את זה ביחד.

00:08:29:00 00:08:26:19
ומה קורה אחרי שמכים?

00:08:32:19 00:08:30:08
זה הופך למחרשה.
זה התהליך.

00:08:39:06 00:08:33:06
וכדי להכין את הכלים, היו
לוקחים חלקים מרכבים גדולים.

00:08:46:02 00:08:39:19
הנוצרים לא ממש עסקו בעבודות
ברזל, לרוב היהודים היו עוסקים בזה.

00:08:51:09 00:08:46:18
מאיפה הייתם משיגים ברזלים?

00:08:55:20 00:08:52:00
לרוב היינו משתמשים
בחלקים שנפלו מרכבים.

00:08:59:19 00:08:56:06
לא היו מקומות

שהיה אפשר לקנות בו?

00:09:03:02 00:09:00:03

לא היו מקומות שמכרו,
כי לא היו מפעלים באתיופיה.

00:09:06:08 00:09:03:16

לכן היינו משתמשים
בחלקים שנפלו ממכונות.

00:09:08:15 00:09:06:13

היינו צריכים להיזהר
שלא יתפסו אותנו.

00:09:15:23 00:09:09:06

היינו משקיעים הרבה מאמצים
כדי למצוא חלקים של רכבים.

00:09:23:05 00:09:17:04

לרוב היינו עובדים כפול,
אפילו הרבה יותר ממה שהיה צריך.

00:09:27:08 00:09:23:18

אם היה צריך להכין מחרשה אחת,
אז היינו מכינים שתיים,

00:09:34:20 00:09:27:20

כי בניגוד לביתא ישראל,
הנוצרים לא ידעו לעבוד כמו שצריך.

00:09:41:22 00:09:36:11

למי הייתם מוכרים את הכלים?

00:09:43:05 00:09:42:00

לנוצרים.

00:09:47:07 00:09:44:01

היו צריכים להגיע אליכם כדי לקנות,
או שהייתם הולכים אליהם למכור?

00:09:49:17 00:09:47:14

הם היו מגיעים לקחת,
אחרי שהיו מזמינים מראש.

00:09:56:07 00:09:49:21

מחרשה, גזמו, צ'חוארו,
מק'ופרי, מחוסקוסי, מצהיי,

00:10:02:21 00:09:58:05

מח'צה משמש

לכריתת גידולים בשדות,

00:10:09:14 00:10:03:06

וגזמו משמש לכריתת
קרשים או דברים יותר קשים.

00:10:12:07 00:10:10:05

בכמה הייתם מוכרים את זה?

00:10:14:07 00:10:12:12

זה היה לפני הרבה זמן...

00:10:20:03 00:10:14:16

בהתחלה, בטח היינו מוכרים
את זה בק'רשי אחד או שניים.

00:10:21:24 00:10:20:23

אבל עם זה הזמן
המחירים עלו.

00:10:27:24 00:10:22:16

מחרשה נמכרת ב40 ק'רשי,
ובעבר נמכרה ב-5 או ב-10.

00:10:32:16 00:10:28:09

המחירים רק הלכו ועלו.

00:10:36:13 00:10:33:03

לפני שהגענו,
המחירים היו מאוד גבוהים.

00:10:39:24 00:10:36:23

כל מי שעסק בזה,
מכר הרבה אחרינו.

00:10:44:24 00:10:40:01

באיזה גיל התחלת
לעזור לאבא שלך בזה?

00:10:49:15 00:10:45:13

כבר בגיל 6 או 7
הייתי עוזר לו לנפח.

00:10:55:18 00:10:49:22

ועם הזמן התחלתי להבין
עוד ולרכוש ניסיון.

00:11:01:20 00:10:56:04

קלטתי מהר, אז היה לי קל
להשתפר בדברים הקשים יותר.

00:11:06:14 00:11:02:08
בכל פעם שהוא הכין
כלי מסוים,

00:11:14:00 00:11:07:00
תמיד הייתי שם
כדי ללמוד ולעזור.

00:11:16:13 00:11:14:13
ואחרי שהתבגרת קצת?

00:11:19:21 00:11:16:21
אחרי זה למדתי לעבוד לבד.

00:11:27:08 00:11:21:16
הייתי עובד בט'זה,
שזה מקום של יד שנייה.

00:11:31:20 00:11:28:07
אני ואבא שלי
היינו עובדים שם.

00:11:36:08 00:11:33:22
אמרת שהיית גם חקלאי.

00:11:37:08 00:11:36:09
כן.

00:11:39:07 00:11:37:14
באיזה גיל התחלת לחרוש?

00:11:44:17 00:11:40:06
בערך בגיל 12 התחלתי
לעבוד בחקלאות.

00:11:49:15 00:11:45:04
הגיל הממוצע שרוב האנשים
מתחילים לעבוד הוא 15 או 17.

00:11:56:02 00:11:49:23
וגם היו כאלה שהתחילו
לעבוד כבר בגיל 8 או 9.

00:11:59:17 00:11:57:02
זה מאוד תלוי במצב.

00:12:04:23 00:12:00:00
בדרך כלל, בגילאים
שבין 12 עד 15,

00:12:12:18 00:12:05:19
לומדים להלביש סנדות ומחרשה
על שור ולעשות הכנות לחרישה.

00:12:17:08 00:12:13:04
צריך להתרגל זה,
כי ציוד החרישה מאוד כבד.

00:12:20:14 00:12:18:08
אבל זה מה שהיה,
לכן היינו עושים את זה.

00:12:26:14 00:12:21:02
בהתחלה זה קשה כי זה כבד או נופלים,
אבל אבא שלי היה מעודד אותי להמשיך.

00:12:29:19 00:12:27:16
הוא היה מכין לך
את השוורים עם הציוד?

00:12:33:13 00:12:30:06
כן, אבא שלי או אח שלי
הכינו את השוורים עם ציוד,

00:12:35:11 00:12:33:20
ואז מתחילים.
- ואז?

00:12:39:04 00:12:35:18
חורשים.
הוא זורע ואני חורש.

00:12:46:21 00:12:40:07
וברגע שהוא רואה שאני מתקשה,
הוא היה מחליף או מעודד אותי.

00:12:50:22 00:12:47:16
זה היה כדי שאלמד לעשות הכול.

00:12:56:02 00:12:51:13
וכל אחד לומד בקצב שלו...

00:13:02:22 00:12:56:13
יש כאלה שלומדים מהר וקולטים
את כל העבודה בזמן קצר,

00:13:10:15 00:13:03:15
אני למדתי את זה מהר מאוד
וישר עבדתי באותו קצב כמו כולם.

00:13:13:19 00:13:11:21
היית עובד בעוד עבודות?

00:13:20:21 00:13:14:17
לא הייתי עובד בעוד עבודות,
וגם לא הייתי לומד בבית ספר.

00:13:28:24 00:13:23:09
כשהיית עוזר
לאבא שלך בחקלאות,

00:13:33:00 00:13:29:11
או בעבודות ברזל,

00:13:38:00 00:13:35:24
היית מרוויח מזה?

00:13:41:17 00:13:38:17
כן, היינו מוכרים את הדברים.

00:13:43:12 00:13:41:23
וכשהיית עוזר לו?

00:13:47:09 00:13:43:16
הוא היה קונה לנו בגדים
או דברים שרצינו באותה תקופה.

00:13:52:00 00:13:47:20
אבל זה לא כמו פה בארץ,
לא היינו מקבלים כסף או משכורת.

00:13:57:19 00:13:53:12
זה היה רק לקראת החתונה.

00:14:00:03 00:13:57:23
אנחנו נגיע לזה יותר מאוחר.

00:14:05:14 00:14:01:06
אבל הוא היה קונה לנו
בגדים, נעליים,

00:14:10:20 00:14:06:03
הוא היה מעודד אותי
לעבוד ולהיות אחראי.

00:14:15:01 00:14:12:10
היינו ילדים חרוצים,
לא כמו הילדים בארץ.

00:14:22:21 00:14:16:05
אבא זה דבר קדוש, היינו עושים
כל מה שהוא היה ביקש מתי שרצה.

00:14:30:21 00:14:23:22
הכול היה כפוף לאישור של אבא.

00:14:35:19 00:14:30:24
היו מגיעים אליכם כדי לקנות?
או שהייתם מוכרים במקום מסוים?

00:14:37:10 00:14:36:03
היו מגיעים אלינו.

00:14:40:24 00:14:37:13
ואיפה הייתם מבצעים את העבודה?

00:14:42:15 00:14:41:09
בפינה.
- בתוך הבית?

00:14:44:10 00:14:42:17
כן.

00:14:50:16 00:14:45:00
כמו שאמרתי לך קודם לכן,
ביתא ישראל היו עוסקים בזה הרבה,

00:14:54:23 00:14:50:23
ולכולם היה ציוד לעבוד איתו.

00:15:00:14 00:14:55:18
ותמיד היה מישהו שסוחר בפחם,

00:15:05:19 00:15:00:15
קונים ממנו פחם, בונים
אוהל שאפשר לעבוד בו ועובדים.

00:15:07:10 00:15:06:06
מי היה מביא את הפחם?

00:15:13:17 00:15:07:17
היו סוחרים שהיינו קונים מהם,
אבל אפשר גם להכין את זה בבית.

00:15:19:03 00:15:15:11
בדרך כלל היינו קונים
את הפחם לעבודה.

00:15:26:08 00:15:20:17

כל מי שהיה עוסק בעבודות ברזל,
היה צריך כמות גדולה של פחם.

00:15:34:13 00:15:27:13
אותו דבר גם לגבי כל מי שהיה
עובד במקומות של יד שנייה.

00:15:40:02 00:15:37:19
ככה זה היה מתנהל...

00:15:46:12 00:15:41:00
מה הייתם זורעים בחקלאות?

00:15:52:04 00:15:47:18
היינו זורעים משלה, דגושה,

00:15:57:18 00:15:52:17
טף וניהוג,
היינו זורעים הכול.

00:16:05:07 00:16:01:16
ומחוץ לאזורים שלנו,
היינו זורעים שומשום וכותנה.

00:16:11:22 00:16:07:13
והכול בשדה אחד או בנפרד?

00:16:15:14 00:16:13:00
היה שדה אחד, אבל תמיד
היה מספיק מקום.

00:16:21:00 00:16:15:24
זה לא היה מסודר כמו בארץ,
אבל כל אחד ידע את השטח שלו.

00:16:22:24 00:16:21:14
וכל אחד היה מחלק את החלק שלו.

00:16:27:03 00:16:23:13
למשל, אם זורעים
בפינה אחת ניהוג,

00:16:32:11 00:16:27:18
אז בפינה אחרת
זורעים משלה או טף.

00:16:34:05 00:16:32:17
הכוונה שלי היא,

00:16:37:03 00:16:34:20

נגיד שיש לך שדה.

- נגיד.

00:16:40:12 00:16:37:09
אם זרעת בעונה מסוימת דגושה,

00:16:47:10 00:16:41:19
יכולת לזרוע בעונה
שאחרי משהו אחר?

00:16:51:17 00:16:47:21
לא, אפשר רק באזורים הרריים.

00:16:57:12 00:16:53:07
במקומות האלו, היינו זורעים
דגושה ומשלה בשדה אחד.

00:17:04:02 00:16:57:24
זוה לא כמו בארץ, שם היינו
זורעים פעם בשנה כי זה תלוי בגשם.

00:17:09:01 00:17:05:00
היינו זורעים דגושה לצד טף.

00:17:16:04 00:17:09:09
וכל אחד כמובן
היה זורע לפי הצרכים שלו.

00:17:20:11 00:17:17:00
צריך להקפיד על תקופת הזריעה?

00:17:26:23 00:17:20:22
כן, היינו זורעים
משלה ודגושה קצת לפני החורף.

00:17:33:14 00:17:27:10
ככה זה גדל הכי טוב
ומתאים לתקופה של הקציר.

00:17:35:24 00:17:34:04
אנחנו נגיע יותר מאוחר לקציר.
- אוקיי,

00:17:40:14 00:17:36:08
נגיד יש לי שני שדות,

00:17:44:07 00:17:41:16
מתי אני חורש?

00:17:47:02 00:17:45:06

בסנה וגונבת (מאי ויוני).
- מתי?

00:17:51:13 00:17:48:13
ביוני, אבל צריך
לשים לב לגשם.

00:17:54:08 00:17:52:18
ואחרי שחורשים ביוני?

00:17:56:02 00:17:54:20
זורעים.
- ישר?

00:17:59:20 00:17:56:17
כן ישר...
- ישר אחרי שמסיים לחרוש?

00:18:07:08 00:18:00:08
לא בדיוק, אבל אחרי שחורשים
ומתאימים את האדמה לזריעה, אפשר.

00:18:13:16 00:18:08:15
ואפשר לזרוע משלה
ממאי עד יוני,

00:18:17:07 00:18:14:06
ומיולי עד אוגוסט זורעים טף.

00:18:20:03 00:18:17:22
אפשר לזרוע גם ניהוג.

00:18:23:00 00:18:20:09
אפשר לזרוע טף באמצע
החורף כי הוא צומח מהר,

00:18:30:16 00:18:23:16
אבל לדגושה לוקח זמן לצמוח,
לכן אפשר לזרוע דגושה גם בקיץ.

00:18:38:13 00:18:34:02
קודם לכן אמרת שצריך
לזרוע תוך כדי שחורשים,

00:18:41:12 00:18:39:05
כן, אם זה אפשרי.

00:18:48:20 00:18:41:24
אם לא, צריך לעשות צגאי בספטמבר,
כדי שיהיה אפשר לזרוע במאי או יוני.

00:18:54:17 00:18:49:23
באפריל או מאי כבר ניתן
לחרוש ולזרוע דגושה.

00:18:59:06 00:18:55:11
וביוני או יולי ניתן
לחרוש משלה (צמח דורה).

00:19:03:15 00:18:59:20
והכול כמובן תלוי בגשם.

00:19:07:19 00:19:03:15
אני רוצה שתסביר לי על המחרשה.

00:19:13:21 00:19:08:10
באיזה שיטות אפשר להשתמש כדי

00:19:20:11 00:19:17:03
שהמחרשה תחרוש את האדמה היטב?

00:19:25:20 00:19:20:21
לפני שמתחילים לחרוש, צריך לבדוק
שהמחרשה מדויקת ומתאימה לאדמה.

00:19:30:07 00:19:26:05
אפשר גם לכוון את המחרשה.

00:19:33:00 00:19:30:17
כדי לחרוש בצורה נכונה.

00:19:36:14 00:19:33:12
כדי שהמחרשה תכנס עמוק באדמה,
צריך להרכיב אותה בכיוון מסוים?

00:19:41:14 00:19:37:04
נכון, אתה צודק, אפשר לכוון
את המחרשה לכיוון הרצוי.

00:19:48:04 00:19:42:10
אם מרכיבים אותה נכון,
החרישה אמורה להתבצע בצורה חלקה.

00:19:54:00 00:19:48:08
אם לא, מאוד קשה
לחרוש כמו שרוצים.

00:20:00:16 00:19:55:00
נגיד עכשיו אתה מתכוון
לזרוע צמח דורה,

00:20:02:22 00:20:01:02
איזה הכנות...
- לא, לא...

00:20:05:11 00:20:02:24
אין בעיה לזרוע צמח דורה,

00:20:10:23 00:20:05:23
אבל אם רוצים לזרוע דגושה,
צריך לעשות תהליך שנקרא צגאיי.

00:20:17:21 00:20:11:08
בדרך כלל זה מתבצע בספטמבר,
וניתן לחרוש בסביבות מאי או יוני.

00:20:22:21 00:20:18:10
בהתחלה צריך לנקות את האדמה ולהיפטר
משיחים או יבולים שלא צריכים להיות

00:20:26:18 00:20:23:21
כדי להתאים את האדמה לחרישה,

00:20:29:12 00:20:27:04
ואז זורעים במאי או יוני.

00:20:32:07 00:20:29:16
צמח דורה זה שונה,
כי הוא יכול לצמוח בלי בעיות.

00:20:39:10 00:20:33:19
אם העונה זורעים דגושה,
בשנה הבאה אפשר לזרוע דורה.

00:20:44:13 00:20:40:02
זה גדל יופי.
בלי בעיות.

00:20:52:24 00:20:45:24
גם שמברה צומח בלי
שום בעיות באדמה.

00:20:57:19 00:20:54:02
רצוי שהאדמה תהיה רטובה
כדי לזרוע שמברה.

00:20:59:13 00:20:58:00
השאלה שלי הייתה,

00:21:02:09 00:21:00:00

אם ניקח לדוגמא תירס,

00:21:06:06 00:21:02:12

דגושה או כותנה.
- כותנה זה לא באזור שלנו.

00:21:07:22 00:21:06:11

אוקיי.

00:21:12:09 00:21:08:09

כשהיית מתחיל לחרוש,

00:21:19:19 00:21:12:21

היית מכוון את המחרשה
כך שתחדור כמה שיותר עמוק?

00:21:23:22 00:21:20:07

כשאני זורע מה? דגושה?
- זה לא משנה...

00:21:27:10 00:21:24:10

אם זורעים דגושה,
אז קודם צריך לחרוש.

00:21:31:08 00:21:27:24

אחרי זה זורעים
את כמות הדגושה שרוצים מעל.

00:21:33:06 00:21:31:20

לאחר מכן,
חורשים שוב את האדמה.

00:21:38:09 00:21:33:12

הסיבה לכך,
האדמה צריכה לכסות את הדגושה.

00:21:44:12 00:21:38:24

אם זורעים את הדגושה מעל האדמה,
אז ציפורים יאכלו את זה כנראה.

00:21:49:02 00:21:44:24

לכן צריך לחרוש אחרי.

00:21:55:19 00:21:49:13

תמיד צריך לעשות אותו דבר.
צריך שהזרעים ייקברו באדמה.

00:21:59:06 00:21:58:00

הם צריכים להיות בתוך האדמה...

00:22:05:02 00:21:59:20

כי אם הם מוסתרים,
אין סכנה שבעלי חיים יאכלו אותם.

00:22:07:17 00:22:05:08

כשחורשים עמוק באדמה,

00:22:15:05 00:22:08:14

מה עושים אם נתקלים
בשורשים של צמחים גדולים?

00:22:17:11 00:22:15:07

זה יכול לקרות.

00:22:21:04 00:22:18:00

זה מאוד קשה לחרוש ככה,
זה גם מקשה על השוורים לסחוב.

00:22:26:03 00:22:21:12

כי אם החרישה הייתה חלקה עד שלב
מסוים ופתאום נתקעים או מתקשים,

00:22:30:24 00:22:26:13

זה אומר שיש משהו
מתחת לאדמה שמקשה.

00:22:36:20 00:22:31:12

צריך לדאוג ולהקפיד
שהאדמה תתאים לחרישה.

00:22:43:04 00:22:37:11

כדי שיהיו גידולים מוצלחים,
צריך לחרוש כמו שצריך.

00:22:50:11 00:22:43:11

כשזורעים דגושה, טף,
שמברה, כותנה,

00:22:56:18 00:22:51:08

כותנה וצמחי דורה גידלנו
מחוץ לאזור המגורים שלנו.

00:22:59:22 00:22:57:06

וחורשים גם שם?
- כן, בטח שחורשים.

00:23:03:05 00:23:01:09

למה היה צריך
לגדל כותנה רחוק?

00:23:09:10 00:23:03:11
כי גידולים כמו כותנה ושומשום
צומחים רק במקום חמים יותר.

00:23:12:00 00:23:10:06
היינו נוסעים לחודש מחוץ לבית,
כדי לגדל כותנה ושומשום.

00:23:14:15 00:23:12:06
מי שהיה עשיר, היה חורש מהר
עם כמה שוורים וחוזר לביתו.

00:23:20:20 00:23:14:16
מי שהיה עני, לקח לו יותר זמן,
כי לחרוש עם שור אחד לוקח זמן.

00:23:28:01 00:23:21:10
העשירים היו נוסעים לח'מרה,
כדי לחרוש שם עם כמה שוורים.

00:23:32:06 00:23:28:18
העניים היו חורשים
עם שור כפי יכולתם.

00:23:35:11 00:23:32:09
אני מנסה להגיד,
שלא אצל כולם היה אותו דבר.

00:23:40:10 00:23:35:24
כותנה ושומשום מגדלים במקום חם.
- כמו מדבר.

00:23:41:20 00:23:40:23
כן, בדיוק.

00:23:48:00 00:23:42:16
צמחי דורה, ספרה (סוג של דורה),
שומשום וכותנה,

00:23:52:06 00:23:48:15
את כל אלו גידלנו
במקומות חמים.

00:23:56:22 00:23:52:18
וגם וודי ע'ח'ר
שזה סוג של צמח דורה.

00:24:00:10 00:23:57:15
היינו זורעים
את זה בח'מרה.

00:24:06:02 00:24:00:18
כמה זמן לוקח עד שזה צומח?

00:24:09:10 00:24:07:09
בדרך כלל זורעים ביוני,

00:24:13:09 00:24:09:10
ולקראת דצמבר...
- זורעים הכול ביוני?

00:24:17:22 00:24:13:18
אפשר לזרוע עד יולי.

00:24:22:06 00:24:19:21
בסביבות ספטמבר או אוקטובר,
כבר ניתן לראות גידולים.

00:24:27:10 00:24:23:12
אפשר לראות הרבה שומשום בדצמבר.

00:24:30:01 00:24:27:22
שומשום צומח מהר?
- כן.

00:24:31:14 00:24:30:13
ומה אחריו?

00:24:37:12 00:24:34:02
אחרי זה, צמחי דורה.
- כמה זמן לוקח לשומשום?

00:24:41:13 00:24:38:02
מיוני עד ספטמבר.
- כמה זה יוצא?

00:24:43:03 00:24:41:13
בחודשים...

00:24:50:00 00:24:44:01
זה לוקח בערך 3 או 4 חודשים.

00:24:53:20 00:24:50:06
זה הטף?
- לא, זה השומשום.

00:24:55:14 00:24:54:06
זה באזור החם?
- נכון.

00:24:56:15 00:24:55:16
ומה עם טף?

00:25:00:18 00:24:57:03
לטף לוקח יותר זמן,
כי מגדלים אותו במקום יחסית גבוה.

00:25:08:24 00:25:01:24
זה לוקח בערך 5 חודשים,
מיולי עד דצמבר.

00:25:11:19 00:25:09:13
משלה היה צומח בנובמבר.
(צמחי דורה)

00:25:19:10 00:25:12:11
ע'רי, שזה סוג של משלה,
היה מוכן בחודש נובמבר.

00:25:24:04 00:25:20:03
הוא צומח מאוד מהר.

00:25:27:15 00:25:25:04
ע'רי היה צומח תוך זמן קצר.
- כמה? חודשיים או 3 חודשים בערך?

00:25:31:21 00:25:27:24
לא, אם זורעים במאי,
הוא מוכן בספטמבר.

00:25:40:07 00:25:33:07
אפילו בסוף ספטמבר.
לא בתחילת ספטמבר.

00:25:44:11 00:25:41:22
ככה זה שזורעים בשטח גבוה.

00:25:47:23 00:25:44:23
ואם זה במקום נמוך,
זה גדל מאוד מהר.

00:25:52:01 00:25:48:08
ואם זה גבוה, זה הפוך.
לדוגמא במקום שנקרא צגדה,

00:26:00:09 00:25:53:18
היו להם יבולים באמצע הקיץ.
כי לוקח הרבה זמן לצמוח.

00:26:07:20 00:26:01:20

אצלנו זה היה גג עד ספטמבר.
מעבר לזה, זה כבר מזל.

00:26:15:11 00:26:08:11
אריף וצמחי גפן היו צומחים,
בתחילת נובמבר סוף אוקטובר.

00:26:19:14 00:26:18:09
מה עם דגושה?

00:26:22:23 00:26:20:05
גם דגושה מוכן בנובמבר.
אפילו מתחילים קציר.

00:26:26:06 00:26:23:12
בנובמבר מתחילים לקצור דגושה.

00:26:27:16 00:26:26:11
מה עם שמברה?

00:26:31:18 00:26:28:08
לשמברה לוקח זמן, אפילו
עד הקיץ. בערך עד ינואר.

00:26:36:11 00:26:33:16
ומה עושים אחרי שכל
גידול צומח בזמן שלו?

00:26:39:11 00:26:36:22
בהתחלה מבצעים קציר
ואז עושים ע'וודי. (הפרדה)

00:26:46:02 00:26:40:06
מתחילים עם צמחי דורה,
אחרי זה דגושה ואז טף,

00:26:49:08 00:26:46:22
אוספים ואז עושים ע'וודי.
- כשהיית עושה ע'וודי,

00:26:52:15 00:26:49:19
היה מישהו שעוזר?
או שעושים את זה לבד?

00:26:56:19 00:26:52:19
ברור שעוזרים לי, במיוחד המשפחה.
כולם עוזרים אחד לשני.

00:27:03:11 00:26:57:05
או שהחברים עוזרים, כי בסוף

כולם יצטרכו את העזרה של כולם.

00:27:07:04 00:27:03:23
כמה זמן לוקח לעשות ע'ודי?

00:27:10:15 00:27:07:11
תלוי בגידול,
אבל בערך שבוע.

00:27:11:16 00:27:10:16
שבוע?
- כן.

00:27:15:14 00:27:12:09
שבוע כולל קציר?

00:27:19:05 00:27:16:02
לא, אחרי קציר, אוספים את הגידול
ושמים אותו בצד לקראת הע'ודי.

00:27:25:10 00:27:19:15
אחרי הקציר, צריך לייבש
את הגידולים לפני שעושים ע'ודי.

00:27:30:11 00:27:26:00
בינאר מתחילים את הע'ודי.

00:27:32:14 00:27:30:16
מה זה ע'ודי?

00:27:35:21 00:27:32:16
ע'ודי זה תהליך שעושים בעזרת
שורים כדי להפריד ולנקות גידולים.

00:27:38:07 00:27:36:08
אחרי שזה מתייבש?
- כן, אחרי שזה מתייבש.

00:27:41:08 00:27:38:22
מטפטים מים על הרצפה,

00:27:43:01 00:27:41:19
אחרי זה,

00:27:48:11 00:27:44:00
אסור שזה יגע בחול.
צריך שהרצפה תהיה מבטון או בלי חול.

00:27:52:05 00:27:48:19
ושם מתבצע הע'ודי.

אסור שצמחי דורה יגעו בחול.

00:27:57:23 00:27:52:22

תוחמים את היבול,
כדי שלא יתערבב עם חול,

00:28:03:01 00:28:00:13

ואז אפשר לעשות ע'ודי.

00:28:06:04 00:28:03:11

וזה לוקח שבוע?
- אם זה צמחי דורה, אז בערך שבוע.

00:28:08:22 00:28:06:18

גם דגושה לוקח בערך שבוע.

00:28:10:06 00:28:09:10

אבל זה מאוד תלוי,

00:28:13:15 00:28:10:07

כי אם זה מישהו עשיר ויש לו הרבה
יבולים, אז זה יכול להיות גם חודש.

00:28:18:22 00:28:13:24

למה?
- כי זה תלוי בהכנסה של כל אחד.

00:28:22:22 00:28:19:09

קודם אמרתי כמה זמן בערך זה לוקח,
אבל זה מאוד תלוי בהכנסה של כל אחד.

00:28:26:04 00:28:23:14

אז אם יש הרבה...
- אם יש הרבה, אז זה יותר זמן.

00:28:32:24 00:28:27:08

אם ניקח לדוגמא מישהו עני
שאין לו יותר מדי הכנסות,

00:28:37:13 00:28:33:13

אז לוקח לו פחות זמן,
כי יש לו פחות עבודה.

00:28:43:13 00:28:37:24

אבל אם זה הרבה, אז לוקח הרבה
זמן, כי כל התהליך ארוך יותר,

00:28:46:21 00:28:43:22

לכן זה לוקח יותר זמן.

00:28:50:16 00:28:47:10

עושים ע'ודי לכל גידול?
או שעושים את זה רק לטף?

00:28:53:12 00:28:51:06

עושים ע'ודי לטף בנפרד,

00:28:55:16 00:28:53:18

אותו דבר גם עם דגושה.

00:28:57:17 00:28:56:02

אם עושים את זה באותו מקום,

00:29:05:02 00:28:58:05

אז זה לא כזה נורא,
כי אפשר לשטוף את המקום ולעשות שוב.

00:29:07:12 00:29:05:12

אפשר לעשות כמה פעמים באותו מקום?
- כן, בדיוק.

00:29:14:10 00:29:08:09

רק צריך לנקות את השטח
היטב לפני שעושים שוב.

00:29:16:14 00:29:14:12

כדי שלא יתערבב עם חול?
- נכון.

00:29:21:00 00:29:17:01

ואז אפשר לעשות אותו דבר
עם דגושה או צמחי דורה.

00:29:22:03 00:29:21:02

מה עם שומשום?

00:29:25:00 00:29:22:15

אפשר להפריד שומשום בידיים,
לא צריך ע'ודי בשביל זה.

00:29:25:21 00:29:25:00

לא צריך ע'ודי?

00:29:31:15 00:29:26:10

פוחחים סדין או בד כלשהו,
ואז שמים את השומשום...

00:29:35:23 00:29:31:16

קודם כל קציר ואז ייבוש.
- כן, ואז מעמידים את זה ככה.

00:29:38:03 00:29:36:08
לאחר מכן...

00:29:46:11 00:29:39:19
ואז פשוט מנערים
את זה בידיים וזה ישר נופל.

00:29:53:24 00:29:47:04
לא יודע אם שמת לב,
אבל יש בארץ הרבה שומשום.

00:29:55:07 00:29:54:07
מה עם כותנה?

00:29:59:00 00:29:55:24
מפרידים כותנה בידיים
ואז שמים את זה בתוך קשה.

00:30:00:11 00:29:59:09
בתוך קשה?
- כן.

00:30:03:15 00:30:02:12
אתה יודע מה זה קשה?

00:30:08:08 00:30:03:18
כן, זה שק.
- בדיוק, שמים בתוך שק,

00:30:11:21 00:30:09:05
ואז מוכרים את זה לסוחרים.

00:30:13:04 00:30:11:22
ואם יש רק קצת,

00:30:17:19 00:30:13:09
אפשר גם למכור את זה עצמאית,
אבל בדרך כלל מכרנו לסוחרים.

00:30:19:11 00:30:18:06
הסוחר קונה?

00:30:20:20 00:30:19:18
את הכותנה?
- כן.

00:30:27:23 00:30:20:23
צריך להכין את הכותנה בגותרה,
כדי שהסוחר יוכל למלא בשקים ולקנות.

00:30:32:23 00:30:28:14
נותנים לו מחיר לקילו,
וכך הוא קונה לפי מה שהוא צריך.

00:30:39:23 00:30:33:13
אם זורעים כותנה בשדה גדול,
כמה שקים של כותנה יוצאים מזה?

00:30:43:18 00:30:39:24
אם השדה גדול, אז הרבה.

00:30:49:05 00:30:44:01
אני לא יכול להגיד לך
כמה זה יוצא בשקים,

00:30:50:14 00:30:49:15
אבל זה הרבה.

00:30:53:16 00:30:51:00
מכניסים לשקים תוך כדי הקציר?
- לא, מה פתאום.

00:30:58:13 00:30:54:07
זה בדיוק כמו שעושים בארץ.
בהתחלה מפרידים את הכותנה.

00:31:01:04 00:30:58:22
נכון אתה רואה פה
מכונות שאוספות כותנה בשדה?

00:31:03:19 00:31:01:19
רק שאנחנו היינו
עושים את זה עם הידיים.

00:31:07:13 00:31:04:14
אוספים בידיים ואז מכניסים לשקים?
- לתוך השק, כן.

00:31:11:05 00:31:08:09
ממלאים ככה והולכים.

00:31:13:13 00:31:11:13
ומאחסנים את זה.

00:31:19:07 00:31:15:13
ויש דבר שנקרא ק'צה,

00:31:26:16 00:31:19:16
ששמים במקום שבו

מאחסנים את הכותנה.

00:31:34:09 00:31:27:09
חשוב גם לשלם לעובדים שעזרו
או להביא להם חלק מהגידולים.

00:31:37:22 00:31:35:17
צריך להביא להם חלק מהגידולים?

00:31:42:09 00:31:38:05
אם מדובר בכותנה, אז כן.
אם לא, שילמנו להם ק'רשי אחד.

00:31:45:01 00:31:42:22
כמו עובדים לכל דבר.

00:31:49:16 00:31:45:09
כי אי אפשר באמת לעבוד לבד.
במיוחד אם מגדלים שומשום.

00:31:54:02 00:31:50:03
זה תמיד בעבודת צוות.
ואם אין לך משפחה שעוזרת,

00:31:59:22 00:31:55:01
אז חייב להעסיק עובדים,
כי צריך לעבוד מהר עם שומשום.

00:32:06:08 00:32:00:08
לכן מאוד חשוב לעבוד ביחד ולשלם
לעוזרים כדי שיעזרו גם בעתיד.

00:32:08:05 00:32:06:12
מה עם ק'ונט'טי'ע?
- מה?

00:32:09:22 00:32:08:10
הייתם זורעים גם ק'ונט'טי'ע?

00:32:14:13 00:32:10:01
כן, היינו זורעים ק'ונט'טי'ע.
- וכמה זמן לוקח לו לצמוח?

00:32:21:18 00:32:14:18
זה מאוד דומה
לתהליך של שומשום...

00:32:27:15 00:32:22:11
היינו זורעים כמעט הכול.

00:32:35:05 00:32:28:05
ק'ונט'ט'יע עובר תהליך רגיל,
אחרי קציר עושים לו ע'ודי.

00:32:40:02 00:32:35:17
ע'ודי עם שוורים והכול.

00:32:44:07 00:32:40:19
לגבי הכותנה...
- כותנה רק אוספים.

00:32:48:05 00:32:44:07
קודם לכן אמרת לי
ששמים את הכותנה בשקים,

00:32:54:24 00:32:48:18
הסוחר היה מגיע לשדה כדי לקנות
או לבית, אחרי שלוקחים הכול?

00:33:01:19 00:32:55:05
לא, קודם כל לוקחים את הכותנה
ומאחסנים אותה בגוטר.

00:33:10:23 00:33:04:00
הגוטר עשוי ממקלות מיוחדים,
ושם שמים את כל הכותנה שנאספה,

00:33:17:20 00:33:11:02
ומשם הסוחרים באים לקחת
את הכמות שהם צריכים.

00:33:19:13 00:33:18:08
משלמים ולוקחים.

00:33:24:17 00:33:20:11
בכמה היו מוכרים קילו כותנה?
- זה היה לפני המון שנים.

00:33:32:00 00:33:25:01
50 סנטים של פעם בערך, אני לא
כל כך בטוח כמה זה היה בדיוק.

00:33:39:13 00:33:34:11
כשהיו עושים קציר...
- אוספים, לא קוצרים.

00:33:42:12 00:33:39:21
לא עושים את זה עם מגל?
- לא.

00:33:47:18 00:33:44:06

מה, הכותנה?
- לא, הבנתי שכותנה לא קוצרים.

00:33:49:07 00:33:48:05

לדוגמא שומשום.

00:33:51:22 00:33:49:16

שומשום כן צריך לקצור עם מגל.

00:33:58:08 00:33:52:03

אחרי שקוצרים עם מגל,
אוספים ועושים ערמה.

00:33:59:23 00:33:58:11

כדי שזה לא יישפך?

- כן.

00:34:04:05 00:34:00:04

ולאחר שזה מתייבש עושים ע'וודי,
אבל עושים את זה על סדין או שמיכה.

00:34:07:21 00:34:04:18

לא צריך לעשות

ע'וודי רגיל עם שומשום.

00:34:15:20 00:34:08:20

שמים מתחת סדין או שטיח גדול
כדי שהשומשום לא יגע בחול.

00:34:18:18 00:34:17:03

ואז שופכים אותו לשם.

00:34:23:17 00:34:19:10

אחר כך שמים את השומשום בשקים.

00:34:29:13 00:34:24:01

לאחר מכן, שוקלים אותו

ועושים ערמות של שקים.

00:34:36:22 00:34:30:02

אחרי זה, משאיות של סוחרים

מגיעות לקחת את השקים.

00:34:43:00 00:34:37:09

לאין לוקחים את זה?

- למקום בשם ח'ומרה המשמש למסחר.

00:34:47:18 00:34:43:11

ואם אין הרבה,

00:34:52:00 00:34:48:06
אז מעמיסים על גמלים
ולוקחים את זה לתגראי.

00:34:57:14 00:34:52:16
לא היה צורך ברכבים,
כי זה לא היה רחוק.

00:35:04:24 00:34:58:02
רכבים היו מגיעים להעמיס שומשום...
- למקום שנקרא ח'ומרה.

00:35:09:07 00:35:05:20
המשאיות היו נוסעות לערים.

00:35:13:12 00:35:09:19
המשאיות היו מגיעות
והסוחרים היו מעמיסים עליהן.

00:35:20:06 00:35:14:07
הם היו מעמיסים סחורות של כמה
חקלאים ולוקחים את זה לערים למכירה.

00:35:26:00 00:35:21:08
משלמים למי שמעמיס את השומשום
ואז לוקחים אותו למכירה.

00:35:33:16 00:35:26:16
אם לא, מעמיסים על גמלים ומוכרים
את זה בתגראי, שזה 3 ימי הליכה.

00:35:41:17 00:35:35:03
מוכרים בתגראי, לוקחים
את הכסף בשירה וחוזרים.

00:35:44:10 00:35:42:06
הייתם הולכים לשירה כדי למכור?
- כן, היינו הולכים לשירה.

00:35:45:19 00:35:44:13
מה עם טף?

00:35:48:15 00:35:46:04
טף ודגושה זה לשימוש עצמי.
אם יש הרבה,

00:35:50:16 00:35:48:16
אפשר למכור את זה באזור קרוב,
אבל בדרך כלל, זה נשאר בגוט'רה.

00:35:57:15 00:35:51:08
זה לשימוש עצמי בעיקר, אבל אם
יש עודף ויש קונים, אז זה אפשרי.

00:36:03:17 00:35:58:04
זה מאוד תלוי בעושר של החקלאי.
יש חקלאים שצריכים את זה למחייה.

00:36:06:22 00:36:04:04
ויש כאלה שיכולים להרשות לעצמם.

00:36:09:21 00:36:08:03
מה עם תירס?

00:36:14:15 00:36:10:06
לא היה הרבה תירס,
אז לרוב זה היה לשימוש עצמי.

00:36:22:07 00:36:15:07
זה היה נמכר, אבל היה מעט מאוד.
לא היה לזה הרבה שוק,

00:36:27:19 00:36:24:07
אבל היינו אוכלים את זה בבית.

00:36:33:01 00:36:28:10
כשאתה מתכוון שטף ותירס
זה לשימוש עצמי...

00:36:36:20 00:36:33:19
גם לא זרענו הרבה תירס.

00:36:37:20 00:36:36:24
למה?

00:36:42:15 00:36:37:23
כי זה רק לשימוש בבית.
- זה רק לבית.

00:36:46:20 00:36:43:00
טף זה יקר.
אם יש הרבה, זה נמכר.

00:36:53:03 00:36:47:06
אותו דבר עם חומס וצמחי דורה.
זה בדרך כלל נשאר בגוט'רה.

00:36:56:03 00:36:53:24
ואם נשאר כי יש הרבה,

אז אפשר למכור.

00:37:01:15 00:36:56:08
נגיד יש לי שדה גדול מלא בטף,

00:37:07:15 00:37:01:20
לאחר שקוצרים,
עושים ע'וודי, שמים בערמה,

00:37:11:07 00:37:08:02
מכניסים את זה לגוטר.

00:37:16:05 00:37:11:17
נכון, לאחר שעושים
ערמה ומאחסנים...

00:37:19:02 00:37:16:06
כמה נמכר וכמה נשאר בבית?

00:37:22:11 00:37:20:08
מה?
- הטף.

00:37:28:18 00:37:23:11
כמו שאמרתי לך קודם,
זה תלוי בכמות ובגודל של השדה.

00:37:32:21 00:37:29:03
זה יכול להגיע ל-5 גבטה (500 ק"ג),
זה גם יכול להגיע ל-10 גבטה (טון).

00:37:37:00 00:37:33:07
ואם אתה עשיר,
זה יכול להגיע גם ל-40 גבטה.

00:37:41:01 00:37:38:07
בעל הבית,

00:37:45:10 00:37:41:05
החקלאי,

00:37:52:00 00:37:46:06
איך הוא יודע כמה מספיק
לו לבית וכמה למכירה?

00:37:55:09 00:37:52:17
לא מוכרים בחורף.
אם יש לו עודף, הוא יכול למכור.

00:37:59:21 00:37:55:18

אם יש לו הרבה,
הוא יכול ללכת למכור.

00:38:03:20 00:38:00:10
תלוי אם הוא יכול להרשות לעצמו.

00:38:11:06 00:38:04:06
צריך לחשב לכמה זמן זה מספיק.
צמחי דורה זה הכי נפוץ,

00:38:15:09 00:38:12:04
ודגושה זה לסוואה בעיקר,
אבל אם נשאר, אפשר לשמור את זה.

00:38:20:02 00:38:17:09
דוגשה יכול להישמר
עד 10 שנים ולא להתקלקל.

00:38:23:14 00:38:20:16
אם אתה עשיר,
אתה יכול לשמור להרבה שנים.

00:38:27:01 00:38:23:20
איפה שומרים את זה?
- בבית, שומרים את זה בגוט'רה.

00:38:30:13 00:38:28:01
או בתוך ק'פו.
אם זה לא הרבה.

00:38:33:08 00:38:30:14
ואם יש הרבה,
בונים גוט'רה ומאחסנים שם.

00:38:37:00 00:38:33:23
בונים את זה עם ארק'איי או שמה.
אתה יודע מה זה ארק'איי, נכון?

00:38:40:13 00:38:37:11
מכינים את זה
ושמים את זה מחוץ לבית.

00:38:43:19 00:38:41:00
באיזה גיל התחתנת ואיפה?

00:38:47:07 00:38:45:11
התחתנתי בוולקאית,

00:38:50:16 00:38:47:17
במקום שנקרא שוק'דה.

00:38:55:10 00:38:50:19
בהתחלה התארסנו דרך ההורים,

00:39:03:09 00:38:56:13
התארסנו למשך 4 או 5 שנים
מבלי להכיר זה את זה.

00:39:08:23 00:39:04:00
וזה כמובן לאחר שההורים שלי
וההורים שלה הגיעו להסכם.

00:39:15:01 00:39:09:17
לאחר מכן, ההורים
נתנו לנו שור למשך שנתיים

00:39:18:21 00:39:15:20
כדי שנוכל לחרוש.

00:39:25:02 00:39:19:11
אז התחתנו והתחלנו
להקים בית משלנו.

00:39:27:12 00:39:25:13
אני אקח אותך קצת אחורה,

00:39:29:13 00:39:28:00
לפי מה שאמרת,

00:39:35:24 00:39:30:01
ברגע שרוצים זה את זה,
ישר מתארסים.

00:39:41:06 00:39:38:20
בזמן התהליך של השידוכים,

00:39:46:22 00:39:42:24
ידעת משהו?
אמרו לך על זה משהו?

00:39:49:20 00:39:46:23
לא אומרים לך, זה בין ההורים.
- אוקיי, הם מסכמים ביניהם.

00:39:53:01 00:39:50:09
אתה תמיד תחת השליטה
של ההורים.

00:39:57:20 00:39:53:11
זה על פי הקשר

של ההורים של בני הזוג.

00:40:02:13 00:39:58:09
ברגע שיש קשר טוב בין ההורים,

00:40:06:02 00:40:03:05
אז הם חושבים גם
על העתיד של הילדים שלהם.

00:40:12:10 00:40:07:08
במקום שהיינו בו,
היו מאוד דתיים.

00:40:18:21 00:40:13:11
היו סופרים 7 דורות.

00:40:26:04 00:40:19:06
אם זה 6 דורות,
זה לא היה מקובל.

00:40:31:15 00:40:26:20
לאחר שבדקו מכל צד
שאין קרבה משפחתית,

00:40:38:12 00:40:33:06
הגיעו להסכם ושידכו בינינו.
אנחנו לא חלק מהתהליך כמובן.

00:40:42:15 00:40:39:08
ראיתי אותה רק בחתונה,
לא הכרתי אותה לפני כן.

00:40:49:09 00:40:43:03
רואים את הכלה רק בחתונה,
כשהקס מביא אותה.

00:40:51:05 00:40:49:18
אנחנו עוד נגיע לזה.

00:40:55:02 00:40:51:06
מה הרגשת כשידעת שאתה מאורס?

00:40:59:04 00:40:55:23
מה הרגשתי...

00:41:04:09 00:41:00:06
הייתי שמח.
כשאומרים לך שיש לך שידוך,

00:41:08:17 00:41:04:22

זה יכול להיות קצת מביך
ליד אנשים, אבל זה מאוד משמח בלב.

00:41:11:18 00:41:09:06
אף שמבוכה זה חלק מזה.

00:41:14:20 00:41:12:04
כשכולם אומרים,
הוא מאורס, זה מביך.

00:41:19:19 00:41:14:21
במיוחד כשהייתי צריך לפגוש
את חמותי, מאוד התביישתי.

00:41:22:19 00:41:20:03
זה מתוך כבוד כמובן.

00:41:34:10 00:41:28:17
זה לא לפי האהבה כמו בארץ,
אתה מכבד את החלטת ההורים.

00:41:35:08 00:41:34:11
כן, מכבד אותם.

00:41:39:04 00:41:35:14
זה פשוט קורה
לפי הסכם בין ההורים.

00:41:44:24 00:41:40:21
זה לפי האהבה בין ההורים.
לא לפי האהבה בין בני הזוג.

00:41:47:18 00:41:45:00
זה היה קיים?
- לא, רק שעלינו לארץ.

00:41:50:19 00:41:48:04
לא רואים את הכלה
עד היום של החתונה.

00:41:58:08 00:41:51:12
חוץ מלדעת שאתה הולך להתחתן,
מי ההורים ומאיזה משפחה היא,

00:42:04:19 00:41:58:22
אתה לא יודע כלום.
צריך לקבל את ההחלטה של ההורים.

00:42:09:09 00:42:05:18
באיזה גיל התארסת?

00:42:13:13 00:42:10:15
אני לא כל כך זוכר...
- בערך,

00:42:17:04 00:42:14:06
בערך בן 18.

00:42:26:19 00:42:19:19
אמנם זו הייתה סיטואציה
מביכה, שמחתי בלב.

00:42:30:22 00:42:27:01
כן, הייתי מאוד שמח,
משמח לדעת שאתה עומד להתחתן.

00:42:34:00 00:42:31:07
היה זמן עד החתונה,

00:42:41:14 00:42:34:14
אבל ההתרגשות והצפייה
גורמות לך לרצות עוד יותר.

00:42:50:16 00:42:45:03
מתי פגשת את ההורים שלה?
- בחתונה.

00:42:55:07 00:42:50:17
גם את ההורים פגשת רק בחתונה?
- כן, באוהל.

00:43:01:08 00:42:55:21
החתונה הייתה בתוך האוהל,
ושם הכרתי את כולם בפעם הראשונה.

00:43:07:02 00:43:01:24
קודם כל, הגבר מגיע
לחתונה עם חברים שלו.

00:43:11:14 00:43:08:04
הוא מגיע ישר לחגיגות,

00:43:19:08 00:43:12:08
אוכלים, שותים ורוקדים
כל הלילה עד למחרת בבוקר.

00:43:26:01 00:43:20:21
לפי התרבות,
הכלה אמורה ללכת בבוקר.

00:43:31:01 00:43:26:16

הבעל מקבל בגדים חדשים
מההורים של הכלה,

00:43:34:14 00:43:31:24

היא כבר קיבלה
את הבגדים לפני החתונה.

00:43:38:01 00:43:34:21

אתה מביא את הבגדים בזמן החתונה?
- כן, לקחתי איתי בגדים בשביל הכלה.

00:43:41:21 00:43:38:02

רק בגדים או שהיו עוד מתנות?

00:43:46:22 00:43:41:22

היו גם תכשיטים...
- איזה תכשיט? קוטצ'ה?

00:43:53:12 00:43:47:10

אם מדברים על עצמי, אז כן.
אבל זה תלוי ביכולת של כל אחד.

00:44:06:18 00:43:59:18

לוקחים את הבגדים ונותנים אותם
להורים של הכלה, והם נותנים לה.

00:44:10:20 00:44:08:18

והאבא של הכלה

00:44:15:04 00:44:11:11

נותן לחתן קוטה ובגדים.
וכך הם מברכים אותך.

00:44:18:00 00:44:15:16

מכיוון שלא היו מידות פעם,

00:44:26:07 00:44:19:07

היו נותנים מביאים לחתן בד,
כדי שיוכל לתפור לפי המידה שלו,

00:44:32:09 00:44:26:22

והם כמובן נותנים לך כסף לתפירה,
כדי שהחתן לא יוצא כסף על המתנה.

00:44:34:17 00:44:33:14

ואז הולכים למתפרה ומתלבשים.

00:44:43:06 00:44:37:00

מה היו מגישים

בבית לקראת החתונה?

00:44:49:09 00:44:43:23
הרבה הכנות, מכינים סוואה,
שוחטים פרה ומכינים הרבה אוכל,

00:44:57:01 00:44:50:06
מכינים הרבה סוואה,
דבש, ט'ג'...

00:45:01:11 00:44:58:17
ומזמינים הרבה אורחים.

00:45:03:08 00:45:01:19
חתונה זה היה אירוע מאוד חשוב.

00:45:07:09 00:45:03:09
כשאנשים מצגדה ומעוד מקומות
היו שומעים שמישהו מתחתן,

00:45:12:00 00:45:07:15
היו מגיעים לחתונה,
גם אם זה הליכה של ימים.

00:45:13:15 00:45:12:19
זה היה ככה.

00:45:17:20 00:45:14:10
וכל מי שהיה מגיע שם כסף
כפי יכולתו, כמו בארץ.

00:45:21:23 00:45:18:22
ומשם, אוכלים, שותים ונהנים.

00:45:26:03 00:45:22:13
זה לא היה כמו בארץ
שכל אחד הולך מתי שהוא רוצה,

00:45:31:24 00:45:26:07
אנשים היו נשארים באירוע
כמה ימים, אפילו שבוע.

00:45:35:22 00:45:33:01
לפעמים אפילו יותר.

00:45:41:20 00:45:35:23
מי מברך אותך בזמן החתונה?

00:45:43:22 00:45:42:06
הקס, הקס.

00:45:46:06 00:45:44:17
לדוגמא, כשהתחתנת,

00:45:50:13 00:45:46:14
מי חיתן אתכם?
ומי האנשים החשובים שהיו שם?

00:45:56:11 00:45:51:10
היו הרבה מבוגרים חשובים,
כמו אבה קסטה, הקס של וולקאית,

00:46:01:07 00:45:56:23
הוא חיתן אותנו
בצורה מאוד מכובדת.

00:46:03:13 00:46:02:08
היו עוד הרבה...

00:46:06:04 00:46:03:17
דמוזי קסה ודודים של אבא שלי,

00:46:10:18 00:46:06:13
וכמובן הקס
שאמור לחתן את הזוג.

00:46:16:12 00:46:11:12
והוא עשה לנו כשרה כמו שצריך.

00:46:20:19 00:46:16:17
חלק מהתהליך הוא

00:46:26:14 00:46:21:14
לבדוק אם הכלה בתולה או לא.

00:46:29:16 00:46:27:02
אם היא לא בתולה,
אז היא צריך לחזור לבית שלה.

00:46:37:00 00:46:30:08
זה כמובן לפי המנהג.
כל זה קורה בזמן החתונה.

00:46:44:00 00:46:38:23
אם היא לא בתולה,
היא צריך לחזור לבית שלה.

00:46:50:03 00:46:45:07
וזה אומר הרבה לגבי
הכבוד של ההורים שלה והמשפחה.

00:46:55:09 00:46:51:23
קודם לכן אמרת שעשו
לכם כשרה, מה זה אומר?

00:46:58:05 00:46:55:11
כשרה זה תהליך
שעושים בתחילת החתונה.

00:47:00:22 00:46:58:06
קודם כל צריך לקשור על הראש.
- מה קושרים על הראש?

00:47:04:09 00:47:01:08
קושרים שאש על המצח.

00:47:05:17 00:47:04:10
שאש?
- כן.

00:47:08:07 00:47:05:24
קושרים שאש על המצח?
- כן,

00:47:10:15 00:47:08:09
ומה אחר כך?
- לאחר מכן,

00:47:17:00 00:47:11:02
מברכים אותך כאשר השאש על המצח,
לתהליך הזה קוראים כשרה.

00:47:26:15 00:47:20:02
מה מברכים?
- זה תלוי באזור.

00:47:30:02 00:47:27:03
הקס?
- כן, לפעמים גם כמה קסים.

00:47:33:13 00:47:30:04
אז מברכים אותך.
בעצם הכוונה היא

00:47:38:04 00:47:34:08
לאחל לך הרבה
דברים טובים בחיים.

00:47:45:05 00:47:38:21
מאחלים נישואים, הרבה ילדים,

בריאות, אושר ועוד.

00:47:52:20 00:47:45:20
ובכל פעם שהם מברכים,
אנחנו אומרים אמן ומקבלים את הברכה.

00:47:55:14 00:47:53:21
אחרי זה

00:47:59:07 00:47:55:20
הולכים למקום של החם והחמות.

00:48:04:21 00:48:01:01
וגם שם חוגגים,
זה אירוע לכל דבר.

00:48:09:14 00:48:05:10
בונים אוהל ומגיעים
לשם עוד אורחים.

00:48:13:18 00:48:10:13
מגיעים לשם עם כמה חברים,

00:48:17:00 00:48:14:04
מקבלים אישור להיכנס ונכנסים.

00:48:22:20 00:48:17:05
ושם מתבצע הסכם נישואים
בין החתן לבין ההורים של הכלה.

00:48:26:01 00:48:23:09
השמגלה מגיע,

00:48:32:10 00:48:26:16
והוא משמש כעד להסכם.

00:48:40:17 00:48:33:17
הוא מקשיב ומכריז על ההסכם
בין ההורים של הכלה לבין החתן.

00:48:48:05 00:48:41:05
לפני זה, צריך לשים 50 ק'רשי,
אבל מחזירים את זה אחרי ההסכם.

00:48:54:17 00:48:49:13
לקראת העזיבה מהבית,
מחזירים לך את הכסף.

00:49:04:24 00:49:02:02
באזור שהיית גר בו...

- כן.

00:49:11:11 00:49:05:00

איך היו שומרים על
הדת של ביתא ישראל?

00:49:17:12 00:49:11:24
הדת הייתה מאוד חשובה אצלנו.

00:49:22:14 00:49:17:24
שבת הייתה מאוד קדושה,
לא היינו עושים כלום בשבת.

00:49:26:07 00:49:23:06
לא הולכים לשוק ולא עובדים.

00:49:31:02 00:49:26:18
כולם נחים ולא פועלים.

00:49:33:04 00:49:31:18
עוד משהו על הדת,

00:49:36:07 00:49:33:12
היה דבר שנקרא דאצג'יאת.
(בית היולדות)

00:49:43:00 00:49:37:04
היולדת צריכה להיות שם 40 ימים
אם זה בן ו-80 ימים אם זאת בת.

00:49:48:17 00:49:43:06
ומדי פעם, שכנים או קרובי משפחה
באים אליה להביא לה אוכל ושתייה.

00:49:54:09 00:49:49:03
שמים לה אוכל מבלי לגעת בה,
כדי שתוכל לאכול ולשתות.

00:50:01:18 00:49:56:03
וכך היא נשארת שם
עד שהיא מסיימת את הימים.

00:50:03:04 00:50:02:00
זה היה חלק מהדת.

00:50:09:19 00:50:03:11
אחרי 80 ימים
הקס מגיע עם מיי מנזה,

00:50:15:02 00:50:10:19

מברך אותה אחרי שהיא מתקלחת.

00:50:23:05 00:50:16:05

אחרי שהיא נקייה וצמה,
היא נכנסת לבית לקראת הערב.

00:50:33:09 00:50:26:19

אם יש לה ילדים קטנים,
הם יכולים להיכנס איתה.

00:50:40:01 00:50:33:21

אם הילדים הקטנים נכנסים איתה,
הם נשארים שם איתה עד הסוף.

00:50:45:04 00:50:41:04

הם נשארים שם?
- כן, הם נשארים שם.

00:50:51:05 00:50:45:23

קודם לכן אמרת שבשבת לא עבדתם.
- כן.

00:50:54:13 00:50:52:12

אז מה הייתם עושים בשבת?

00:51:00:05 00:50:55:02

הולכים לבית כנסת,
כולם היו הולכים ביחד.

00:51:05:04 00:51:00:16

כשחוזרים מבית הכנסת,
אוכלים ביחד ארוחה.

00:51:08:06 00:51:06:07

אחרי זה חלק נחים
או הולכים לישון,

00:51:15:10 00:51:08:22

המבוגרים מתפללים
והתלמידים קוראים ספרי קודש.

00:51:18:10 00:51:16:02

ומי שלא היה תלמיד,
פשוט היה נח או מתפלל.

00:51:20:11 00:51:19:13

ככה היה בשבת.

00:51:24:21 00:51:20:15

הגברים לא לבשו מכנסיים בשבת,

00:51:29:17 00:51:25:08
כי צריך לכבד את השבת ולנוח,
ולא לעבוד או להתכונן לעבודה.

00:51:37:20 00:51:30:20
אין לעבוד או להתארגן לעבודה בשבת.
את זה אפשר לעשות בשאר הימים.

00:51:44:09 00:51:38:20
תמיד היו אומרים לנו,
לא ללכת לשוק או לעבוד.

00:51:47:07 00:51:44:19
אף אחד לא היה הולך לשוק בשבת.

00:51:51:04 00:51:47:13
ביתא ישראל
היו הולכים לשוק בימי שני.

00:51:53:15 00:51:51:17
רק בימי שני.

00:51:56:08 00:51:54:00
אם חסר משהו קטן,
אז אפשר גם בשאר הימים,

00:52:01:10 00:51:56:22
אבל היום המרכזי לביתא ישראל
בשוק היה רק ביום שני.

00:52:04:16 00:52:02:01
אבל אף פעם לא שבת.
כולם מכבדים את יום שבת.

00:52:07:06 00:52:05:02
ומה עם השוק
של הנוצרים והמוסלמים?

00:52:13:12 00:52:07:17
כיוון שלא היו להם חגים,
הם היו בשוק ביום שבת ושני.

00:52:20:07 00:52:15:14
אנחנו, ביתא ישראל,
היינו מתאספים ושותים ביחד.

00:52:27:16 00:52:20:24
ומי שלא, היה נשאר
בביתו עם משפחתו ונח.

00:52:35:01 00:52:28:17
והיו גם כאלה שאהבו
לקרוא ספר כל היום.

00:52:36:05 00:52:35:03
ככה זה היה.

00:52:39:23 00:52:37:01
קודם לכן אמרת, כשאישה נכנסת
לאנדאצגיית (בית היולדות),

00:52:46:22 00:52:41:09
המשפחה שלה הייתה מאכילה אותו.

00:52:51:02 00:52:47:16
זה לא משנה איזו משפחה, זה יכול
להיות גם האחים והמשפחה של הבעל.

00:52:54:10 00:52:52:08
ומי היה דואג לאישה באנדאצגיית?

00:52:56:15 00:52:54:13
אותם אנשים,
המשפחה שנמצאת בבית.

00:52:58:01 00:52:56:24
איך היו דואגים לה?

00:52:59:13 00:52:58:04
היו מכינים לה אינג'רה.

00:53:02:08 00:52:59:14
אבל איך?
הרי היא באנדאצגיית.

00:53:08:24 00:53:02:15
היו מביאים לה אוכל לשם
וזורקים לידה כדי לא לגעת בה.

00:53:11:12 00:53:09:12
מניחים את האוכל לידה
ונזהרים כדי לא לגעת בה.

00:53:14:24 00:53:11:22
שמים את זה בכלי שלה?
- כן, בכלי שלה.

00:53:19:04 00:53:15:06
וכדי לא לגעת בה,

מניחים לה את זה בצורה כזאת.

00:53:26:19 00:53:19:22
מביאים לה כל מה שהיא צריכה,
פשוט צריך להיזהר לא לגעת בה.

00:53:30:17 00:53:29:16
לדוגמא,

00:53:34:12 00:53:30:24
אם זה בן, אז 40 יום,
ואם זאת בת, 80 יום...

00:53:39:14 00:53:35:05
היא צריכה להישאר באנדאצגיית?

00:53:42:02 00:53:39:24
עד שהיא מסיימת?
- כן, היא שם עד שהיא מסיימת.

00:53:47:00 00:53:43:24
ומה בערב?
ואם היא תפחד שהיא לבד?

00:53:48:10 00:53:47:01
מי יגע בה?

00:53:54:24 00:53:48:24
כולם כיבדו את המקום הזה.
מאוד מכובד.

00:53:59:09 00:53:55:09
השכנות שהיו לידה...

00:54:04:22 00:54:00:01
האנדאצגיית היה קרוב למגורים?
- כן, זה מאוד קרוב לבית.

00:54:10:14 00:54:06:00
יותר מאישה אחת יכולה להיות שם,
לפעמים יש שם כמה נשים שילדו.

00:54:14:03 00:54:10:23
אם הן מסתדרות וקרובות,

00:54:17:01 00:54:14:19
הן ישנות ומבלות ביחד שם,

00:54:23:02 00:54:18:01
וכך הן דואגות זו לזו.

00:54:25:08 00:54:23:19
עד שזה נגמר.

00:54:31:08 00:54:26:00
ולקראת הערב,
אחרי מקלחת וצום, היא נכנסת.

00:54:38:02 00:54:34:17
קודם לכן אמרת לי
שקס קסטה היה איתכם,

00:54:45:19 00:54:39:16
מה הוא היה אומר לכם?
על דת, שבת ועל כל דבר אחר?

00:54:50:17 00:54:46:12
הוא היה אומר לנו
לכבד את יום שבת,

00:54:53:13 00:54:51:08
העצות שלו היו מאוד טובות,
זזה ככה גם היום.

00:54:58:05 00:54:54:04
אבה קסטה שומר ודואג לאנשים.

00:55:04:21 00:54:59:12
הוא היה אומר לנו שבשבת לא
אוכלים אוכל שבושל לאחרונה.

00:55:09:04 00:55:05:16
הוא היה מלמד כל יהודי על דת.

00:55:16:20 00:55:10:00
הוא היה מלמד
הרבה ערכים ועל שבת.

00:55:24:23 00:55:19:13
היו לנו כמה חגים, אחד מהם
היה ביום ה-12 של כל חודש.

00:55:29:11 00:55:25:04
לחג הזה קוראים מיקאלה.

00:55:36:23 00:55:29:23
וסרקא וורח'י, זה חג שהיינו
חוגגים כאשר הירח מופיע מחדש.

00:55:44:08 00:55:39:11

ממה שאני יודע וזוכר,
בכל חודש היו שני חגים.

00:55:47:14 00:55:45:12
הכול היה סביב הירח.

00:55:55:05 00:55:48:14
כדי לקבוע את הימים המדויקים
של החגים ומתי אסור לעבוד,

00:55:58:04 00:55:56:00
היו עוקבים תנועת הירח.

00:56:02:14 00:55:59:21
המבוגרים...

00:56:09:10 00:56:03:01
כדי שאנשים יאהבו את הדת
וכדי שאנשים יפחדו מאלוהים,

00:56:15:03 00:56:10:03
מה המבוגרים היו אומרים?
ואיך הם היו משכנעים?

00:56:16:19 00:56:15:17
אני לא כל כך...

00:56:21:11 00:56:17:08
קודם לכן סיפרת
מה קס קסטה היה אומר.

00:56:24:08 00:56:22:02
מה מבוגרים אחרים
היו אומרים?

00:56:27:05 00:56:24:09
הם היו מעדכנים כאשר היו חגים.

00:56:31:09 00:56:27:17
לדוגמא, בסוכות לא עובדים.

00:56:33:20 00:56:31:16
כדי שאנשים יתפללו...
- כן.

00:56:35:24 00:56:34:09
בסוכות,

00:56:40:14 00:56:36:17
היינו בונים סוכה ולא עובדים.

00:56:45:00 00:56:41:01
מי שהיה עובד בסוכות,
היו מעירים לו.

00:56:52:14 00:56:45:16
היינו דואגים שכולנו
נכבד את החג ושלא נעבוד.

00:56:55:20 00:56:53:09
היינו מכבדים חגים.

00:57:01:00 00:56:56:14
הייתה חובה לכבד כל חג יהודי.

00:57:06:03 00:57:01:00
הקסים הדריכו את הקהילה
בכל מה שקשור לדת.

00:57:12:15 00:57:06:18
העצות של המבוגרים היו יותר
מועילות מאשר של התלמידים.

00:57:20:13 00:57:13:13
הם היו משכנעים את התלמידים
ללמוד יותר על ירושלים ועל ישראל.

00:57:27:23 00:57:21:02
כיבדו את החגים מאוד.
אף אחד לא היה עובד.

00:57:32:01 00:57:29:16
לא הייתם עובדים במשך 7 ימים?

00:57:36:13 00:57:32:02
אף אחד לא עובד או חורש.

00:57:39:18 00:57:36:23
אותו דבר גם לגבי מי
שעובד בעבודות ברזל.

00:57:41:16 00:57:40:05
ובפסח?

00:57:42:21 00:57:41:17
אותו דבר גם בפסח.

00:57:44:14 00:57:43:06
7 ימים?
- כן.

00:57:46:23 00:57:44:18
מאוד הקפדנו בפסח,

00:57:49:07 00:57:47:05
בדומה למה שאנחנו עושים בארץ,

00:57:54:19 00:57:49:17
שותים סוואה, אוכלים מצות
ומאכלים כשרים לפסח,

00:57:59:22 00:57:55:07
כמובן שלא היינו אוכלים חמץ.

00:58:06:10 00:58:00:00
היינו מאוד מקפידים
על הדת באתיופיה.

00:58:10:01 00:58:07:01
אפילו יותר מאשר בארץ.

00:58:14:20 00:58:10:22
יש פער ענק מבחינת האדיקות.

00:58:20:03 00:58:15:07
בתקופה שהייתי ילד,

00:58:26:21 00:58:20:16
אני זוכר שהדת הייתה עניין רציני.

00:58:34:18 00:58:27:18
נשים שהיו במחזור,
נאסר עליהן להכין אוכל או לעבוד.

00:58:39:04 00:58:35:24
הדת היה מאוד מכובד.

00:58:43:18 00:58:41:15
היה לכם בית כנסת?

00:58:46:05 00:58:43:19
בטח, עד עכשיו הוא קיים.

00:58:52:09 00:58:46:19
איפה הוא היה?
- בתוך וולקאית.

00:58:59:21 00:58:52:21
בכפר מסיים בוולקאית?
- זה היה פשוט במרכז.

00:59:04:06 00:59:00:19
אתם בניתם או מישהו אחר?

00:59:06:22 00:59:04:19
זה נבנה ע"י בנאים.

00:59:12:06 00:59:06:24
בהתחלה זה היה בנוי מבוץ,
לאחר מכן שודרג לפח מגולוון.

00:59:18:13 00:59:12:14
בעזרת הסיוע הכספי שהגיע מישראל,
בנינו את בית הכנסת עם מגן דוד.

00:59:23:05 00:59:18:20
עד עכשיו הוא שם,
עם המגן דוד.

00:59:28:12 00:59:23:16
מי עזר בבניית הבית הכנסת?

00:59:33:05 00:59:28:12
הממשלה עזרה לנו עם זה,
כי היה קשר.

00:59:40:08 00:59:33:08
הממשלה הביאה עובדים כדי לבנות?
- כמובן שהכסף כבר שולם לממשלה.

00:59:47:07 00:59:41:19
כל הכסף לפח מגולוון
ולשאר ההוצאות הגיע מפה.

00:59:55:02 00:59:48:02
כשאני אמור שזה נבנה על ידי הממשלה,
אני מתכוון לתמיכה בהוצאות.

01:00:02:23 00:59:55:23
אנחנו היינו צריכים לדאוג
שבנאים יבנו את הבית כנסת.

01:00:05:14 01:00:03:00
כך זה נבנה.

01:00:10:08 01:00:05:19
לדוגמא...
- לדוגמא, אם אתה בונה בית,

01:00:14:06 01:00:10:21

אתה תביא בנאי
שיבנה לך את הבית.

01:00:16:20 01:00:14:16
שלא תתבלבל...

01:00:24:15 01:00:17:15
הבנאים הגיעו ובנו את הבית כנסת.
ואת הגג, הם סגרו עם פח מגולוון.

01:00:31:05 01:00:26:03
איזה ממשלה מימנה את ההוצאות
לבניית בית הכנסת?

01:00:38:05 01:00:31:17
התקציב לבניית בית הכנסת
הגיע אלינו ממדינת ישראל.

01:00:42:09 01:00:38:19
הוא הגיע דרך גונדר,
ביחד עם תרופות לשחפת.

01:00:47:04 01:00:42:20
אבל לא כל אחד קיבל,
היו כאלה שכן וכאלה שלא.

01:00:54:15 01:00:47:15
זה היה מגיע משם בתקופה זו,
אף שזה לא היה באופן רשמי.

01:01:01:09 01:00:55:02
מאז, התחילו להיווצר
קשרים עם המדינה.

01:01:05:06 01:01:01:20
לפני בערך 40 שנה,

01:01:08:01 01:01:05:20
כשצהייה בלאי ואנשיו הגיעו,

01:01:11:01 01:01:08:17
הגיעו שמועות על זה שנפתח
קו חוקי מאדיס אבבה לישראל.

01:01:17:18 01:01:12:09
כשהרבה אנשים מטגראי עשו את הדרך
שלהם לכיוון אדיס, סגרו את הקו.

01:01:23:12 01:01:18:22
זה היה בערך לפני 50 שנה.

היינו אז ילדים קטנים.

01:01:25:19 01:01:23:21

אני זוכר שכשהיינו ילדים,

01:01:29:18 01:01:25:24

הגיעה הנחיה מישראל,
לספור את היהודים בכל האזורים.

01:01:35:10 01:01:30:05

התבקשנו לעשות ספירה ורשימה
של המשפחות היהודיות בכל אזור.

01:01:38:02 01:01:36:02

לפי זה, נעשתה ספירה
ונשלחה רשימה לכאן.

01:01:41:17 01:01:39:09

מי עשה את זה?

01:01:44:07 01:01:42:01

היו כמה אנשים,

01:01:49:03 01:01:44:11

כן, היו כמה...

01:01:56:17 01:01:49:22

אנשים כמו אבה מלאקו שנבחרו,

01:01:58:18 01:01:56:18

היו הרבה שנבחרו.

01:02:03:17 01:01:58:23

אנשים כמו קואיינה יצחק,
שנבחרו מצגדה.

01:02:09:00 01:02:04:10

היו מחלקים תרופות
לכל מי שסבל משחפת.

01:02:13:06 01:02:09:01

בנוסף לזה
היו הרבה שמועות...

01:02:18:17 01:02:13:20

אם אני לא טועה,
זה היה בערך לפני 50 שנה.

01:02:24:13 01:02:19:05

כשאנשים כמו צהייה בלאי

באו לפה, היינו ילדים קטנים.

01:02:30:02 01:02:24:14
כשצהייה בלאי וחבריו שמעו על הקו
החדש שנפתח מאדיס אבבה לישראל,

01:02:34:14 01:02:30:16
צהייה יצחק החליט

01:02:41:05 01:02:34:24
לתת את הפרות,
לגמראי מלקיי ולמשפחתו.

01:02:46:07 01:02:41:12
ומשם הוא הלך לוולקאית
דרך מאי צברי, כי אשתו הייתה שם,

01:02:50:14 01:02:46:20
הוא החליט להתגרש מאשתו,
השאיר את הילדים שלו שם,

01:02:53:14 01:02:50:15
והגיע לאדיס אבבה
כדי להגיע לפה.

01:02:56:24 01:02:53:16
כשהקו מאדיס אבבה עדיין היה פתוח?
- כן.

01:03:03:01 01:02:57:11
הילדים שלו נמצאים פה.

01:03:06:09 01:03:04:04
הוא מאוד ותיק בארץ.

01:03:13:10 01:03:06:23
הילדים של צהייה יצחק נמצאים פה,
לאחד מהם קוראים אלון.

01:03:19:05 01:03:14:15
מאז השמועה על הקו החדש
מאדיב אבבה לישראל,

01:03:26:10 01:03:20:01
אנשים לא היו ישנים בלילה,
כי כולם דמיינו את העלייה לארץ.

01:03:29:05 01:03:27:01
זה היה החלום של כולם.

01:03:32:19 01:03:30:08
אני אקח אותך קצת אחורה.

01:03:36:19 01:03:33:23
קודם לכן סיפרת לי על קס קסטה,

01:03:43:22 01:03:37:05
שהוא היה מלמד את ביתא ישראל
על שבת, דת וערכים של יהדות.

01:03:44:20 01:03:43:23
נכון.

01:03:51:06 01:03:46:06
האם היו אנשים שלא הקשיבו לו
או שלא הסכימו עם הדעות שלו?

01:03:54:08 01:03:51:23
אנשים מאוד הקשיבו לו,

01:03:58:18 01:03:54:09
כי כולם רצו מאוד לדעת.

01:04:02:20 01:03:59:04
אם היינו מחליטים
לא לכבד את הדת שלנו,

01:04:06:19 01:04:03:16
הנוצרים היו מנצלים את זה.

01:04:13:15 01:04:07:13
היינו צריכים להקשיב לכל מה
שהמבוגרים אומרים, זה בתרבות.

01:04:16:15 01:04:14:13
אין דבר כזה לא לכבד ולא להקשיב.

01:04:23:24 01:04:17:03
היינו שומרים על המנהגים,
התרבות והדת שלנו, בהקפדה.

01:04:27:10 01:04:24:09
תמיד היו אומרים לנו לא לכפור.

01:04:34:10 01:04:27:19
תמיד היו אומרים לנו,
לשמור על הזהות שלנו ועל היהדות.

01:04:41:08 01:04:38:05
האם אתה זוכר

01:04:45:20 01:04:42:10
מנהג דתי שמאוד הקפידו עליו?

01:04:48:22 01:04:46:17
היו הרבה אנשים שהקפידו מאוד...

01:04:55:20 01:04:49:08
כל ביתא ישראל בכל מקום
היו מקפידים על הדת.

01:05:00:12 01:04:56:17
ניקח לדוגמא...

01:05:05:16 01:05:00:13
קודם לכן, סיפרתי על כך
שלא היו עובדים בפסח.

01:05:12:13 01:05:06:08
היה משהו ספציפי שמאוד הקפידו עליו,
או שהיו מקפידים על כל החגים והדת?

01:05:14:19 01:05:12:19
מאוד הקפדנו על הכול.

01:05:21:02 01:05:15:05
וכל מי שידע קצת
או היה קורא לעיתים,

01:05:26:02 01:05:21:11
היו מלמדים ומסבירים יותר.
בעיקר מי שהיה מבוגר יותר.

01:05:29:01 01:05:26:13
היו הרבה מלומדים.

01:05:34:02 01:05:30:13
היו הרבה מלומדים
וחכמים עוד לפנינו.

01:05:36:16 01:05:34:14
במקום שבו גרת,

01:05:42:11 01:05:37:01
מה היו ההכנות, המחשבות
והתארגנויות לקראת החגים?

01:05:47:08 01:05:44:01
האם אנשים ממקומות אחרים
היו מגיעים אליכם בחגים?

01:05:51:22 01:05:47:22
בכל מקום היו חוגגים חגים.

01:05:59:06 01:05:53:21
זה היה תלוי בעיקר
ביכולות ובתקציב של כל אחד.

01:06:05:22 01:05:59:18
מי שיכול היה להרשות לעצמו,
היה מזמין משפחות, שוחט עז וחוגג.

01:06:09:13 01:06:06:13
משפחות היו מזמינות
זו את זו כמו בארץ.

01:06:16:16 01:06:09:24
בחגים כמו סוכות ופסח היינו נפגשים
עם שאר המשפחה, שגרה במקומות אחרים.

01:06:24:07 01:06:17:09
כל מי שהיה נשוי היה חולק כבוד
לחמו וחמותו ובא לחגוג אצלם.

01:06:29:00 01:06:26:00
היו מגיעים אליכם הרבה אורחים?

01:06:34:12 01:06:29:11
בעיקר קרובי משפחה. למשל,
אחיות של אבא שלי, אחים שלי,

01:06:40:08 01:06:34:13
כל מי שהיה קרוב אלינו
היו מגיעים אלינו לחגים.

01:06:42:19 01:06:40:19
ומה עם אלו שהיו רחוקים?

01:06:45:15 01:06:42:20
מתי היה יוצא לכם להיפגש?

01:06:51:03 01:06:46:02
לא היינו נפגשים הרבה
עם כל מי שהיה מאוד רחוק.

01:06:54:01 01:06:51:15
לדוגמא, היו לי אחיות
במקום שנקרא צגדה,

01:06:56:13 01:06:54:08

זה היה הליכה של יום שלם.

01:07:03:04 01:06:57:00

היו כאלו היו מגיעים
פעם בכמה זמן, בחגים,

01:07:09:22 01:07:03:08

הם היו מגיעים לבקר אותנו
לפעמים בחגים או בספטמבר.

01:07:13:24 01:07:10:09

היינו נפגשים בעיקר בקיץ.
בחורף זה היה בלתי אפשרי.

01:07:21:02 01:07:14:10

כי בחורף תמיד יש מגפת מלריה,
בעיקר בצגדה וחאזה.

01:07:25:12 01:07:22:00

וגם זאת תקופה של חקלאות.

01:07:28:20 01:07:25:23

לכן היינו נפגשים
בערך פעם בשנה.

01:07:33:01 01:07:29:16

עם הקרובים היינו נפגשים הרבה,

01:07:40:20 01:07:33:20

אבל עם מי שגר רחוק, אין מה לעשות,
היינו נפגשים בקיץ, פעם בשנה.

01:07:48:18 01:07:44:10

כל מי שהיה מתגעגע היה צריך
לחכות עד הקיץ כדי להיפגש.

01:07:52:11 01:07:49:08

לכן היה צריך לקבל את המצב.

01:07:59:18 01:07:53:04

זה לא היה כמו בארץ,
שיש טלפונים ומכונות בכל מקום.

01:08:03:21 01:08:00:22

מה הנוצרים והמוסלמים
חשבו עליכם?

01:08:10:01 01:08:04:07

הסתדרנו טוב מאוד.

01:08:14:06 01:08:10:08
הייתה בינינו אהבה.
הסתדרנו בלי בעיות.

01:08:16:18 01:08:14:17
הם לא היו מפריעים לכם?
- לא.

01:08:20:20 01:08:16:19
ממה שאני חוויתי, בוולקאית
ובצגדה, לא היו לנו בעיות איתם.

01:08:26:11 01:08:21:08
היינו שומעים שמועות
שבמקומות אחרים

01:08:31:24 01:08:27:02
היו מציקים ליהודים,
אבל בוולקאית הכול היה בסדר.

01:08:38:10 01:08:33:17
מאוד כיבדנו זה את זה,
עד שעלינו לארץ.

01:08:40:16 01:08:38:15
היחסים שלנו היו טובים.

01:08:45:09 01:08:41:12
היינו עובדים ביחד
ומתפרנסים ביחד.

01:08:50:17 01:08:46:20
היו לך חברים נוצרים או מוסלמים?
- בטח, היו לי הרבה.

01:08:54:06 01:08:50:23
היו לי הרבה חברים לא יהודים.

01:08:57:05 01:08:54:22
הייתם עובדים ביחד?

01:09:02:05 01:08:57:06
בטח, היינו מזמינים זה את זה
בחתונות והיינו מבלים ביחד כרגיל.

01:09:06:13 01:09:02:19
השוני היה רק כשהיינו אוכלים בשר,
כי כל אחד צריך לכבד את הדת שלו.

01:09:12:23 01:09:06:17

נגיד שהזמינו אותך
לחתונה והלכת,

01:09:15:00 01:09:12:24
אנחנו לא נאכל בשר,
אז הם היו נותנים לנו עז.

01:09:22:04 01:09:16:08
אם זה אירוע גדול, היהודים
היו מביאים כלים של עבודות ברזל.

01:09:29:14 01:09:23:09
והם היו נותנים לנו עז,
כדי שנוכל לשחוט לעצמנו.

01:09:35:07 01:09:30:13
בעל האירוע היה נותן?
- כן, הנוצרים בדרך כלל נתנו,

01:09:41:09 01:09:35:12
כי הם רצו שנהיה חלק מהשמחה שלהם
ושנאכל בשר, מבלי לפגוע בדת שלנו.

01:09:45:17 01:09:42:03
הם יושבים איתם לאכול?

01:09:47:24 01:09:45:24
לא, היינו אוכלים בנפרד.

01:09:50:01 01:09:48:00
אה, לקחתם את האוכל לבית?
- אפשר גם לקחת לבית.

01:09:55:23 01:09:50:17
הם היו נותנים לנו חיה כדי
שנוכל לשחוט בעצמנו ונאכל.

01:09:59:07 01:09:56:18
ההבדל היחיד בינינו
היה במנהגים שקשורים לבשר.

01:10:04:00 01:10:00:14
הם היו מזמינים את ביתא ישראל
לחגים שלהם ונותנים להם פרה לשחוט.

01:10:11:09 01:10:05:21
אחרי זה היינו מחלקים
את הבשר בינינו.

01:10:17:16 01:10:12:00

כמובן שזה היה רק
למי שהוזמן לאירוע.

01:10:24:00 01:10:18:14
כיוון שהיהודים היו עובדים הרבה
בעבודות ברזל, לרוב הם הוזמנו.

01:10:31:00 01:10:24:12
מי שהיה מכין את הסכינים,
היה לוקח את העור של הפרה.

01:10:38:08 01:10:31:23
כאשר יהודי מביתא ישראל
רוצה לחתן את ילדיו,

01:10:42:01 01:10:39:01
האורחים הלא יהודים
היו אוכלים באירוע של יהודים?

01:10:44:02 01:10:42:02
אם זה בשר, אז לא.
כל אחד לפי הדת שלו.

01:10:49:10 01:10:44:07
למשל, מוסלמים לא היו אוכלים
בשר, כמו שאנחנו לא היינו אוכלים.

01:10:55:16 01:10:49:21
הם היו אוכלים אינג'רה עם צ'או,
או אינג'רה עם ע'תר (צמחוני).

01:10:57:04 01:10:56:01
מה עם הנוצרים?

01:11:04:06 01:10:57:06
אותו דבר, הדוגמא
שהבאתי מתייחסת לשניהם.

01:11:07:16 01:11:04:22
כמו שאמרתי לך קודם לכן,

01:11:11:02 01:11:07:23
כיוון שהיינו חברים, היינו
מזמינים זה את זה לאירועים.

01:11:15:14 01:11:12:00
נהנים ורוקדים יחד
כמו חברים לכל דבר.

01:11:23:05 01:11:16:05

כיוון שהיהודים עסקו בעבודות ברזל,
היינו מספקים להם כלים לאירועים.

01:11:31:10 01:11:24:23
היינו נותנים להם סכינים וכלים,
והם היו נותנים לנו חיות.

01:11:37:04 01:11:32:04
והיינו שוחטים לעצמנו, אוכלים,
שותים ונהנים איתם באירועים.

01:11:44:24 01:11:39:11
היינו שותים סוואה ביחד.

01:11:49:21 01:11:45:21
ההבדל היחיד היה בבשר.

01:11:54:05 01:11:50:06
בופראה ובעבודות,
תמיד היינו משתפים פעולה.

01:11:58:21 01:11:54:12
הם היו עוזרים לכם בופראה?
- כן, עזרנו זה לזה.

01:12:04:01 01:11:59:05
תמיד שיתפנו פעולה.

01:12:13:18 01:12:07:05
לפי מה שאתה אומר לי, היחסים שלכם
עם שאר הדתות היו טובים מאוד,

01:12:18:19 01:12:13:19
תמיד הייתם ביחד, הדבר היחיד
שהפריד בניכם היה כשאכלתם בשר.

01:12:22:05 01:12:18:20
כן, רק הבשר הפריד בנינו,
חוץ מזה היינו חברים בהכול.

01:12:28:06 01:12:23:00
לא חששתם מהם?
- לא.

01:12:32:07 01:12:28:14
לא החשבנו את עצמנו כנחותים.

01:12:38:18 01:12:33:17
אבל הסתדרנו בלי שום בעיות,
היינו חברים, בעיקר בוולקאית.

01:12:43:03 01:12:39:19
היו לנו חברים קרובים מאוד,
שהיינו עוזרים להם ונעזרים בהם.

01:12:46:12 01:12:43:19
חברים קרובים שלנו...

01:12:52:08 01:12:46:24
הילדים של החברים של ההורים שלי,
היו כמו אחים ואחיות שלי.

01:12:56:09 01:12:52:24
אנחנו הסתדרנו מאוד
ביחס לשאר המקומות.

01:13:00:15 01:12:57:19
היחסים איתם היו בסדר
גמור במקום שבו גרנו.

01:13:09:09 01:13:02:12
אולי חוץ מכמה מקרים,
אבל מאוד אהבו אותנו כיהודים.

01:13:13:24 01:13:11:07
לא סבלנו איתם,
היינו חברים.

01:13:18:17 01:13:14:11
הייתה חברות בין המבוגרים
וגם בין הילדים.

01:13:26:09 01:13:19:13
הכול היה בסדר ולא פחדתם מהם.
- כן, לא פחדנו מהם בכלל.

01:13:30:04 01:13:27:19
לא העירו לכם על הדת
או אמרו לכם להמיר את הדת?

01:13:37:06 01:13:30:13
לא, הם מאוד כיבדו את היהדות.
בשבתות הם לא היו באים אלינו,

01:13:44:19 01:13:37:19
כי הם ידעו שאנחנו לא עובדים בשבת
אלא רק נחים. הם כיבדו את זה.

01:13:50:23 01:13:46:04
ידענו מתי הם נחים והם ידעו

מתי אנחנו, כיבדנו זה את זה.

01:13:58:06 01:13:51:24
עבודות ברזל ועבודות קדרות
לא היו מתבצעות בימי שבת,

01:14:00:23 01:13:59:01
כי לא מוכרים בשבת.

01:14:05:07 01:14:01:04
כיוון שזה היה סגור,
אף אחד לא היה מגיע.

01:14:08:18 01:14:06:02
כשאתה מסתכל על הכול,

01:14:14:21 01:14:08:23
שמרתם על הדת והזהות
שלכם עד שהגעתם לפה,

01:14:22:16 01:14:16:01
מה לדעתך נתן לכם את הכוח
לשמור על זה ולהעביר הלאה?

01:14:29:16 01:14:23:16
מה לדעתך גרם לכם
לדבוק בזה?

01:14:34:15 01:14:29:18
זה בידי אלוהים. אם מקשיבים
לחינוך ולעצות של ההורים,

01:14:38:17 01:14:35:08
אפשר לשמור על הדת ומסורת.

01:14:46:02 01:14:39:02
פעם, אצלנו, אם מישהו
היה סוטה מהדת או מהמסורת,

01:14:53:17 01:14:46:17
ההורים היו מקפידים
להעניש את ילדיהם ולחנך אותם.

01:15:01:01 01:14:56:24
כך הצלחנו להגיע
עד סודאן כעם אחד.

01:15:08:09 01:15:02:00
הפער בין ההקפדה על הדת
פעם ובין מה שקורה היום הוא עצום.

01:15:11:18 01:15:09:18
יש פער גדול...

01:15:16:12 01:15:12:15
פה אנשים נוסעים ברכב בשבת,

01:15:24:12 01:15:17:12
אצלנו, אפילו שהשוק היה במרחק
הליכה, אף אחד לא היה מעז ללכת.

01:15:31:13 01:15:25:16
אף אחד לא היה חושב ללכת,
אפילו שזה היה מאוד קרוב.

01:15:33:09 01:15:31:15
היה אפשר לשמוע
ירי של כדור משם.

01:15:38:00 01:15:33:16
כיוון שכיבדנו את הדת,
אף אחד לא היה הולך.

01:15:42:09 01:15:38:01
מה יקרה אם השכנים
הלא יהודים יראו את זה?

01:15:48:22 01:15:43:07
זה לא היה מבחירה כמו בארץ,
זה היה חובה והיה צריך לכבד.

01:15:56:11 01:15:50:00
אבל כיוון שמאוד האמנו והיינו כנים,
לא פחדנו לא מנוצרים ולא מאף אחד.

01:16:00:11 01:15:57:06
לכן כיבדו אותנו.

01:16:08:02 01:16:01:15
עצות ולימודים של המלומדים כמו
של קס קסטה, עזרו לשמוע על המסורת,

01:16:11:03 01:16:08:17
כנראה גם הכוח של אלוהים...

01:16:16:05 01:16:11:07
הכול בידי שמים.
זה מה שהמלומדים היו אומרים.

01:16:20:17 01:16:16:19

זה מה שהקסים היו מלמדים אותנו.

01:16:27:19 01:16:21:03
לימדו אותנו שזו הדת של ההורים,
של סבא וסבתא שלנו ושחובתנו לשמור.

01:16:34:23 01:16:28:09
בסופו של דבר באמת האמנו
והחלום שלנו היה להגיע פה.

01:16:41:03 01:16:35:14
אף שהדרך הייתה קשה
וסבלנו הרבה לקראת הסוף,

01:16:48:13 01:16:41:13
אלוהים החליט והגשים לנו את החלום.
שילמנו את המחיר שאלוהים החליט.

01:16:56:12 01:16:49:12
בסוף הגענו למקום
שיהודים צריכים להיות בו.

01:16:58:22 01:16:57:10
לדוגמא, בוולקאית,

01:17:02:18 01:17:00:08
המנהיגים של הנוצרים,

01:17:06:19 01:17:02:19
של המוסלמים
ושל יהודי ביתא ישראל,

01:17:13:17 01:17:09:10
האם היו להם וויכוחים
בכל מה שקשור לדת?

01:17:19:05 01:17:15:01
אצל המוסלמים היו מחלוקות.
- ביניהם?

01:17:26:01 01:17:19:17
כן, שמענו על כל מיני
קבוצות שלא הסכימו זו עם זו.

01:17:31:04 01:17:26:13
אצל המוסלמים היה יותר מסובך,
אבל היו להם מנהיגים וחכמים.

01:17:39:02 01:17:32:02
היו להם מנהיגים כמו שלנו,

שדאגו שיהיה סדר חברתי ביניהם.

01:17:46:10 01:17:41:03

אצל הנוצרים
זה היה יותר חופשי...

01:17:51:10 01:17:47:06

לא היו להם יותר מדי
חוקים קפדנים,

01:17:58:24 01:17:51:24

אף שהיו להם מלומדים
גדולים, חכמים ומכובדים.

01:18:04:04 01:18:00:04

זה כמובן מנקודת מבט שלי, אני לא
באמת מכיר את שאר הדתות לעומק.

01:18:06:08 01:18:04:07

מה שהתכוונתי לשאול,

01:18:10:16 01:18:07:14

לדוגמא, מנהיגי דת
של יהודי ביתא ישראל,

01:18:16:07 01:18:13:10

מנהיגי דת של הנוצרים

01:18:18:04 01:18:16:24

ושל המוסלמים,

01:18:22:09 01:18:18:22

האם היו מחלוקות ביניהם?

01:18:28:00 01:18:23:03

כיוון שלא הסכימו עם הדרך
או עם הדעה של האחר?

01:18:30:20 01:18:28:02

אני לא יודע על זה כלום.
לא חוויתי כזה דבר.

01:18:38:07 01:18:32:02

אנחנו רק ידענו על הדת שלנו
ושאנחנו צריכים לשמור ולכבד.

01:18:41:09 01:18:39:23

זה הכול.

01:18:47:14 01:18:42:00

כל אחד פשוט האמין בדת שלו.
וכל אחד כיבד את הדת שלו ושל האחר.

01:18:54:14 01:18:47:16
אפילו אם מישהו אומר
שהוא למד ויודע הרבה,

01:19:00:16 01:18:55:01
הוא היה צריך להקשיב לעצות
של הקסים, לכבד אותם ואת הדת.

01:19:08:20 01:19:02:08
כשמרגישים ששייכים למשהו,
אז מתחילים להאמין באמת.

01:19:12:12 01:19:09:00
ומתחילים לפחד
ולהיות זהירים.

01:19:20:19 01:19:17:08
יש איזה משהו ספציפי

01:19:26:20 01:19:21:20
שאתה אוהב להיזכר
בו ורוצה לשתף אותנו?

01:19:34:10 01:19:27:10
זה יכול להיות כל דבר, חוויות
עם השכנים הלא יהודים או יהודים.

01:19:37:22 01:19:34:12
משהו שאתה אוהב להיזכר בו.

01:19:43:20 01:19:38:20
היו לי הרבה חברים שגדלתי איתם,
חברים נוצרים שהיו כמו אחים שלי.

01:19:50:00 01:19:43:20
חוץ מלאכול בשר ביחד, היינו עושים
הכול ביחד, אפילו היינו ישנים ביחד.

01:19:57:05 01:19:51:16
וכמובן שהיו לי גם חברים יהודים,
שעד עכשיו הם קרובים אליי.

01:20:05:12 01:19:59:12
הייתה בינינו אהבה אמיתית.

01:20:13:04 01:20:06:04
הייתה אהבה גדולה בין המשפחות.

01:20:20:20 01:20:14:00
אני זוכר שאהבנו להסתובב ביחד בעיר,
ולעשות שטויות שילדים אוהבים לעשות.

01:20:27:07 01:20:21:18
ובחתונות אהבנו להיות ביחד,
לצחוק ולשמוח ביחד.

01:20:33:24 01:20:28:07
יש הרבה זיכרונות טובים מפעם,
כיף להיזכר בחברים ובחוויות איתם.

01:20:41:02 01:20:35:07
השוק של ביתא ישראל
היה נפתח רק בימי שני?

01:20:46:23 01:20:42:14
אפשר גם בימים אחרים לדברים קטנים,
אבל היום המרכזי לשוק היה יום שני.

01:20:52:23 01:20:47:13
של היהודים?
- כן, כל העבודות ברזל והקדרות.

01:20:57:04 01:20:53:15
גם הנשים היו הולכות?
- כן, גם נשים היו הולכות.

01:21:01:21 01:20:58:04
זה היה שוק לכל דבר,
לכן גם נשים היו מוכרות.

01:21:04:14 01:21:02:05
מה עם הנוצרים והמוסלמים?

01:21:10:17 01:21:05:05
המוסלמים היו בעיקר סוחרים.
לרוב הם היו סוחרים בקפה.

01:21:15:13 01:21:11:01
רוב המוסלמים היו סוחרים,
הם תמיד היו נמצאים בשוק.

01:21:20:04 01:21:15:24
הם היו בשוק כמעט בכל הימים.

01:21:25:14 01:21:21:07
ככה הם היו מתפרנסים.

01:21:29:02 01:21:26:00

השוק שאתה מדבר עליו
היה נמצא בוולקאית?

01:21:31:09 01:21:29:03

כן, בוולקאית בעדי רמז.

01:21:39:02 01:21:32:02

היה עוד שוק רחוק שהיו הולכים אליו
בימי שבת, אבל זה לא היה המרכזי.

01:21:47:20 01:21:41:01

זה היה השוק הכי גדול ומרכזי
מכל הבחינות, לפי הגודל, המסחר...

01:21:53:03 01:21:48:08

כל מי שהגיע לוולקאית ממקום אחר
היה מנצל את הזמן לסחר או לקניות.

01:21:59:22 01:21:53:19

היו הרבה פרות וחיות אחרות,
זה היה מקום טוב למכור וגם לקנות.

01:22:07:10 01:22:00:10

היו מוכרים אפילו כלי נשק,
זה היה מרכז מסחרי מאוד גדול.

01:22:11:06 01:22:07:15

כיוון שזה היה
שוק מאוד גדול,

01:22:16:16 01:22:11:18

אנשים היו מגיעים
מרחוק כדי לסחור או לקנות?

01:22:21:07 01:22:16:18

בדיוק, אנשים היו מגיעים ממקומות
שנמצאים מרחק יומיים הליכה או יותר.

01:22:28:22 01:22:21:23

זה מקום שהיה שווה להגיע אליו מכל
הבחינות, זה היה מרכז מסחרי חשוב.

01:22:36:19 01:22:29:19

סחר בעזים, פרות,
אם זה כדי למכור או לקנות...

01:22:41:19 01:22:37:10

היה גם סחר בכלי נשק.
כולם הגיעו לשם.

01:22:45:22 01:22:42:15
אולי אני אוסיף קצת
על התרבות והמסורת שלנו.

01:22:53:12 01:22:46:12
אנחנו, היהודים מהעדה האתיופית,
מאוד אוהבים את התרבות ומסורת שלנו.

01:22:59:09 01:22:54:03
כי התרבות שלנו משם,
הכבוד להורים, מבוגרים,

01:23:07:09 01:23:00:14
הדת והכנות, זה מה שאפיין אותנו.
זה ממלא אותי ואני מאוד אוהב את זה.

01:23:12:16 01:23:07:24
הלואי והתרבות שלנו הייתה ממשיכה.

01:23:20:15 01:23:13:15
אנשים היו מגיעים מוולקאית
לצגדה בהליכה של כמה ימים,

01:23:26:21 01:23:22:02
כדי לחלוק כבוד ולהפגין אהבה,
אם זה בעתות שמחה או עצב,

01:23:30:08 01:23:27:20
אנשים כיבדו זה את זה.

01:23:37:23 01:23:30:23
אפילו בין הקסים הייתה אהבה ענקית,
אני מאוד אוהב את התרבות שלנו.

01:23:42:10 01:23:39:10
אין כמו התרבות שלנו.

01:23:48:09 01:23:42:24
אני הגעתי לפה יחסית מבוגר,
הגעתי לכאן נשוי עם שני ילדים.

01:23:53:16 01:23:49:00
כשאני רואה את הפער התרבותי
בין עכשיו לפעם, זה פשוט עצום.

01:23:57:14 01:23:54:05
אני לא בן אדם משכיל,

01:24:00:10 01:23:57:15

אבל אני יודע שצריך לשמר תרבות
ואני מאוד אוהב את התרבות שלי.

01:24:04:12 01:24:00:17
ההיסטוריה של ההורים שלנו,
התרבות והזהות שלנו,

01:24:07:24 01:24:04:13
זה הכוח שלנו, בזכותו אנחנו כאן.
לכן מאוד חשוב לשמור על זה.

01:24:13:03 01:24:08:23
זה עושה לי טוב להיזכר בזה.

01:24:19:18 01:24:14:13
אפשר להגיד משהו על הארץ?
- כן, בטח, אתה יכול.

01:24:26:22 01:24:21:10
יש פער גדול בין שתי התרבויות.

01:24:31:20 01:24:27:15
אני אסביר למה אני מתכוון.

01:24:36:01 01:24:32:11
באתיופיה אישה הייתה
מכבדת מאוד את בעלה,

01:24:41:22 01:24:36:14
היא מכבדת אותו,
אחים שלו ושאר המשפחה.

01:24:46:00 01:24:42:05
הילדים חייבים לכבד את ההורים.
אפילו היו לנו פינות ישיבה נפרדות.

01:24:50:21 01:24:46:15
ילד היה חייב לקום
כאשר מבוגר היה מגיע.

01:24:55:00 01:24:51:15
הוא היה צריך לקום
ולעבור לפינת ישיבה של הילדים.

01:25:02:13 01:24:55:13
כל אחד צריך לתת כבוד למי
שגדול ממנו, גם אם זה לא בהרבה.

01:25:07:16 01:25:04:06
אותו דבר גם לגבי הנשים.

01:25:11:11 01:25:08:07
בארץ זה שונה מאוד.

01:25:13:16 01:25:11:16
הילדים כבר לא מקשיבים למבוגרים,

01:25:15:24 01:25:13:17
אנחנו היינו מפחדים ומכבדים
כאשר השכנים היו כועסים עלינו.

01:25:22:18 01:25:16:07
אפילו לא אמרנו להורים שלנו,
פשוט ידענו שאנחנו צריכים לכבד.

01:25:30:04 01:25:23:13
לא הלכנו ללמוד בבית הספר,

01:25:37:22 01:25:30:22
כי הקשבנו להורים שלנו, כי הבנו
שצריך לעזור ולהיות שם בשבילם.

01:25:45:15 01:25:39:13
עם כל ההזדמנויות שיש פה, הילדים
לא מקשיבים לנו והולכים ללמוד.

01:25:49:14 01:25:45:22
וזה מאוד כואב
ומאכזב לראות את זה.

01:25:53:18 01:25:50:00
אני, ברוך ה',
עדיין עובד ומתפרנס.

01:26:00:04 01:25:54:11
אני עובד 30 שנה, ולא התקרבתי
לביטוח לאומי או ללשכת העבודה.